

Bibliothèque Ukrainienne Symon Petlura à Paris

Українська Бібліотека імені С. Петлюри в Парижі

6, rue de Palestine - 75019 PARIS

Для переказу грошей
Поштовеkonto: C.C.P. 8369 06 L Paris
6, rue de Palestine. — 75019 PARIS

Téléphone : (1) 42.02.29.56

Банковеkonto :
Crédit Lyonnais 134, rue de Belleville. 75020 Paris
N° 59359 H — Bibliothèque Ukrainienne S. Petlura

РІК XXXI — ч. 52

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЮЛЕТЕНЬ

ЖОВТЕНЬ 1989

З АКТУАЛЬНОГО ЖИТТЯ БІБЛІОТЕКИ

Відзначення нашою Установою 110-ліття від дня народження Головного Отамана було пов'язане з комеморацією трагічної дати його вбивства в Парижі, із Загальними Зборами Т-ва Бібліотеки і з інавгурацією її нової добудови. Трагічні дні травня співзвучно поєднували всі події даючи організатором зручну нагоду зробити певні підсумки. Всі ті громадські маніфестації були переведені у періоді від четверга 25-го до неділі 28-го травня 1989 року.

Подаємо членам Бібліотеки, її друзям, прихильникам і всім українським читачам відображення тих святкувань. «Перст Божий» це доповідь д-ра Ярослави Йосипшин, у перекладі на українську мову на відзначеннях. «Діяльність Бібліотеки у звітному періоді», є звітом на Загальних Зборах. «Почерез теперішнє і минуле — у майбутнє» і «Наші Співбудівничі і Меценати» — це доповіді на інавгурації нового приміщення Бібліотеки і на відкритті Пропам'ятних Таблиць.

ПЕРСТ БОЖИЙ

«Монарх з Божої волі», сказав генерал Сальський, говорячи про Симона Петлюру. І справді відчувається сила Провидіння на його шляху від Полтави до Парижа, коли розглядається життя цієї людини.

В житті кожної нації, в моментах вирішування її долі, з'являється людина, що втілює свою батьківщину цього моменту. Вона стає її символом, її синонімом. Таких людей французький філософ Жан Фор зве Божими делегатами на землі. Такі постаті видніють і в українській історії: князь Володимир дав віднову Русі, охрестивши її нарід у Дніпрі, Богдан Хмельницький і Іван Мазепа дали приклад визвольної браваури, Тарас Шевченко, Леся Українка, Іван Франко — це будителі і пророки на шляху до Воскресення.

Народ не помиляється, вибираючи їх своїми маяками. Не зважаючи на невдачі, злобу і жалі, ці люди з даром богів стають легендарними і пам'ять про них відзначають з певним піетизмом.

Між ними є також постать Симона Петлюри. Однак, коли дивитися на його перші кроки, не помічається ніяких передвісників його дальшої долі і величи. Чи справді жодних передвісників? Адже випадковість не існує. Адже Симон Петлюра в царині числа 7, яке, згідно з числологією, кладе свою печать на праведників і віщує рівнож катастрофи. Прізвище Петлюра має 7 букв, Полтава, де він родився, також 7 букв. Впав він від 7 куль, одна куля в кожну букву, як писав Богдан Бора:

Сім куль огненних і залізних
В обличчя, в груди, у рамя...
Сім букв — ім'я Його вітчизни,
Сім літер — і Його ім'я.

Сучасне ім'я нашої Батьківщини, яке ми носимо наче клейнот в наших серцях — Україна, і знов сім букв — також скорботою позначається на тернистому шляху. Михайло Ситник нагадує про це у своїй поемі:

Сім стрілів, бо сім літер — це Петлюра,
Бо Україна — також літер сім, —
Поєднані у запалі одним
З Твоїм життям у дні лихої бурі.

З новою ерою Гидрохеуса, в яку ми входимо, якщо Україна вернеться до свого первісного імени Русь, що ославило її в минулому, вона засяє знов могутньою і вільною...

Своїм родинним походженням з козацького кореня, Симон Петлюра родився у Полтаві, де 170 років раніше розігралась не тільки наша, але й доля всієї Європи, якої долі вона не може позбутися ще й досі.

Він був і семинаристом, і архівником, і журналістом, але не мав найменшого поняття про дипломатію чи военні науки. Однак це йому доля присудила бути дипломатом, військовиком і державним мужем. Він не був промовцем, але від перших слів він поляризував всю увагу своїм голосом і поглядом.

Цей дар його був настільки дзвінкий, що академік Корш писав в 1912 р.: «Українці не здають собі вповні справу з того, кого вони мають між собою. Вони думають, що Петлюра великий журналіст, патріот чи діяч. В цьому є дещо й правди, але це не все. Петлюра переходить ці поняття. Він з породи провідників. У минулому такі люди засновували династії, у наші часи вони стають народними героями. Умови, в яких він обертається — складні і він не має можливости повністю себе проявити.

Хто знає, чи умови не зміняться. Якщо так, він стане провідником українського народу».

Його долі призначено повністю проявитися і ці зміни прийдуть. Після упадку царизму і російської імперії, Симон Петлюра під дотиком невидної сили окрилюється на службі своїй батьківщині. Він з'являється скрізь: перемагає з чужими державами, організує збройні сили, роздає землю селянам, підносить країну з руїни. Жан Пелісіє називає його українським Гарібальді.

Бій за Арсенал в Києві дав Петлюрі нагоду повного прояву. На чолі групи українських вояків, він, наче Наполеон на мосту в Арколь чи Жанна д'Арк в облозі Орлеану, безстрашно кинувся в наступ і після трьох-денного бою переміг большевиків. Тут окрилила слава Петлюру повністю. Його ім'я межувало з чаклунством. «Навіть ранені, розповідав підстаршина Хребтик, коли бачили Петлюру, намагались зриватися і продовжувати бій».

Невдачі дипломатичні, програні бої чи втрату території народ не записував на конто Петлюри. Навпаки, приколисаний широкими большевицькими обіцянками, але скоро переконавшись з реальної дійсності, що не мала нічого спільного з обіцяним, народ вперто сподівався на протязі довгого часу, що Петлюра вернеться і його таки визволить. Коли ж прийшла вістка про вбивство в Парижі, Україна раптом занімла: ніхто не хотів повірити, що люди розміру Петлюри можуть бути жертвами трагедії.

І справді, 63 роки після його трагедії Петлюра все, наче живий між нами. Живим і на Україні він залишився в народній пам'яті. Зокрема живо згадували про нього в народніх піснях, тихцем співаних у крузі певних друзів. У тих піснях-думах і передавали там Петлюру поколінням поколінням. Ось як звучала довга пісня, записана літом 1926 року у слободі Мурафі зі слів славетного бандуриста Кучугури-Кучеренка (подаємо початок і кінець):

Сподівались ми Петлюри
З військом на Вкраїні,
Та донеслась сумна вістка
Згинув на чужині!...

Настане суд незабаром
Заспівають хори,
Поховають Тебе вдруге
На дніпрових горах.

Спи, Симоне, тихо, тихо,
Поки Бог розбуде,
Наша Ненька-Україна
Тебе не забуде.

Від того часу число поетів з тематикою про Петлюру і посвятою для нього все збільшувалось і сьогодні годі дати вірне обчислення творів, присвячених Головному Отаманові в українській літературі і народній усній творчості.

У прибутті Симона Петлюри у Францію і в тому, що він спочиває у французькій землі — не випадковість і не збіг звичайних собі обставин. Франція та Україна це дві землі під Перстом Божим. І тут і там виникали з'явлення глибокого релігійного характеру, нагадуючи якусь дивну паралелю між тими двома країнами. Навіть поминаючи пов'язання, які були за часів Ярослава Мудрого виданням його доньки Анни заміж за Генрика I у Франції. Ні, ці невидимі нитки сполучки значно давніші і їхніх початків треба дошукуватись у прониканні з древньої Русі на захід індо-європейської культури, якою сучасна Франція може гордитися, у запозиченні у Скитів взірців монашого життя...

Збігом різних складних обставин, Україна на протязі останніх кількох століть стала Диким Полем, де гарцювали наймовірні удари на наш народ і Боже провидіння не хотіло виставити тліні останки Петлюри на профанацію. Вони спочивають у французькій землі, в очікуванні хвилини, коли Україна стане часткою об'єднаної Європи, поруч подібних до неї працелюбних, свободних і толерантних.

Цитата, якою закінчимо ці рядки, беремо у французького філософа Жана Фор, який так чудово представив недавно 1000-ліття Християнської України. Вони повніше насвітлюють жертву Петлюри для свого народу.

«Тим вбивством кровавим — Жан Фор говорить про мартирологію для величі народів і віри — диявольський князь цього світу хотів обезголовити людину. Але жертва перетворюється у маленького Христа, стає жертвою диявола у його концентрованій дії, і кров зродить нові сили, які переможуть диявола і проженуть його від себе. То ж, якщо я згадую про українську жертву, то не безнадію маю на гадці. Навпаки, для мене це доказ того, що ми добираємось до кінця наших труднощів, проходимо останні ступені чистилища якраз за допомогою тієї жертви і, оновлені нею, ми вийдемо з довгого тунелю».

Ярослава Йосипишин

ТРАВНЕВІ УРОЧИСТОСТІ В ПАРИЖІ

Як і завжди у подібних випадках, Рада Бібліотеки проявила добру ініціативу, долучивши до святкування Паризької Трагедії переведення Загальних Зборів Товариства Бібліотеки, інаугурацію добудованого приміщення та відкриття Пропам'ятних Таблиць Співбудівничих і Меценатів Бібліотеки ім. Симона Петлюри. Таке згущення подій довкола справ, тісно пов'язаних зі собою, придержувало на них громадську увагу протягом кількох днів, а організаторам — влекшувало практичне їх переведення.

Відмічення Трагедії. Тому що Бібліотека взяла на себе обов'язок постійного піклування могилою Головного Отамана, складення вінка квітів на його могилі на цвинтарі Монпарнас точно у момент пострілів на нього і відмовлення молитви — вже увійшли в традицію щорічних заходів Ради Бібліотеки.

О год. 14.35 в четвер 25 травня 1989 р. Рада зібралась перед місцем вічного спокою Симона Петлюри, його дружини Ольги і доньки Лесі,

зложила чудовий вінок, що його уфундували цього року панство Богдан і Катерина Мусій з Канади, а о. Башкатів (УАПЦ в Парижі) прочитав молитву.

Загальні Збори Бібліотеки. Вони відбуваються щодва роки і на цей рік припадає зробити підсумок дворічної діяльності і запропонувати плян роботи на слідуючий період. Їх намічено на суботу 27 травня.

Збори відкрив ранком о 10 год. Голова Ради, проф. д-р Аркадій Жуківський, вітаючи прибувших членів з Парижа і з деяких навіть дальших околиць і після короткого введення кількома інформаціями загального характеру, приступлено до ділової частини.

Зборами проводила Президія — Голова інж. Микола Маслов і Секретар д-р Назар Ясінчук — і Збори прослухали ділові звіти уступаючої Ради. Д-р А. Жуківський зробив загальний огляд пройденого періоду, а інж. Василь Михальчук подав детальніше представлення життя Бі-

бліотеки. У щоденному контакті з її діяльністю, з усіми проблемами, успіхами чи недоліками, він подав точний образ нашої Установи. А тому, що він друкується у цьому Бюлетені, недоцільно над ним основніше задержуватися. Все діловодство належно перевірила Контрольна Комісія і її Голова, інж. Микола Маслов, подав чіткий образ цієї контролі.

Він привертав увагу на применшення пожег, які є основою праці Бібліотеки. Таке явище майже нормальне, коли ми закінчили повністю із добудовою. Однак, говорив звіт, Рада повинна звернути увагу українського громадянства на не вистачаючу суму відсоткових приходів, які могли б дати Бібліотеці спроможити і діяти власними засобами. Розходиться не тільки про забезпечення біжучого ритму Установи. Потреби Української Бібліотеки ім. Симона Петлюри в Парижі вимогами самого життя збільшуються і без виконання тих потреб, Бібліотека не може залепнити свою політично-культурну місію на чужині.

У дискусії, яку Президія відкрила після звітування, широко відмічено всесторонню діяльність цієї всеукраїнської культурної стійки у центрі Західної Європи, всі повні завдання, що їх ставить перед нею розвиток подій на нашій Батьківщині і потребу конкретнішої взаємодії з Бібліотекою всіх інших наших громадських товариств у Франції. В дискусії порушено також всі фінансові справи, відзначаючи те, що після поважної громадської хвилі з допомогою на розбудову, відчувається тепер послаблення цієї хвилі і пожертви применшуються. Щоби Бібліотека могла зберегтися і діяти успішно, вони не повинні применшуватися і українська громада мусить бути солідарною із живо діючим Монументом Симона Петлюри. Від неї, від цієї громади у всіх країнах українського поселення, залежить вся наша дальша діяльність.

Збори вирішили, що не пора вводити поважніші зміни у персональний склад Ради і нову Раду Бібліотеки вони обрали в такому складі: Голова — проф. д-р Аркадій Жуківський, Перший Місто-Голова — проф. д-р Кирило Митрович, Другий Місто-Голова — проф. д-р Ярослава Йосипишин, проф. д-р Василь Маркус — Представник Ради в Америці, проф. д-р Микола Павлюк — Представник Ради в Канаді, сот.

Петро Йосипишин — Почесний Директор Бібліотеки, інж. Василь Михальчук — Директор-Консерватор Бібліотеки, д-р Назар Ясінчук — Секретар Ради, полк. Юрій Лазаренко — Скарбник Ради, проф. д-р Едвард Бурштинський — Член Ради і Представник Бібліотеки на Торонто, Андрій Левицький — Член Ради. Контрольна Комісія: Голова — інж. Микола Маслов, Члени — сот. Афанасій Половик, Терентій Маяцький і Дмитро Екшинський. Бюлетень бажає успіхів Новій Україні.

Інавгурація новодобудови і відкриття Пром'ятних Таблиць. Інавгурацію попередило святочне відмічення річниці смерті Головного Отамана академічною доповіддю у французькій мові д-р Ярослави Йосипишин. Доповідь є цікава, головним чином в її оригінальному тексті, її поворотом до мітологічних мотивів і вона є поміщена у цьому Бюлетені.

Акту інавгурації і огляду двох добудованих поверхів попередила доповідь сот. Петра Йосипишина. Вона є своєрідним завершенням певного етапу. Сот. П. Йосипишин, на протязі своєї 30-літньої посвяти Бібліотеці, зробив дуже багато і його вклад для неї залишиться живим свідком цієї посвяти. Після відкриття Таблиць Співбудівничих і Меценатів Бібліотеки, якого довершив найстарший Член Ради, сот. Афанасій Половик, представлення найбільших жертводавців зробив інж. Василь Михальчук.

Соборна Панахида на Монпарнас. Вона відбулась в неділю 28 травня після обіда. На цвинтарі Монпарнас, біля могили Головного Отамана зібралось українське громадянство, щоби разом помолитися біля Символу всеукраїнства, який нас всіх об'єднує і постійно вказує напрямом нашим дерзанням і разом призадуматися над засобами їхнього цілеспрямування.

Панахиду над могилою відправили Преосв. Владика Михайл Гринчишин і о. Михайло Башкатів. Співав чудово імпровізований хор, зложений зі співаків одної (УК) і другої (УАП) Церков і було радісно спостерігати за чудовою конструкцією нашої соборности, яка так чародійно вивершується тут біля цієї могили Головного Отамана.

Тут і закінчились святкування, що їх запланувала цього року Бібліотека.

ДІЯЛЬНІСТЬ БІБЛІОТЕКИ У ЗВІТНОМУ ПЕРІОДІ

Як кожна суспільна установа громадського характеру української діаспори, Українська Бібліотека ім. Симона Петлюри в Парижі веде й поширює свою культурну діяльність завдяки моральній та матеріальній підтримці в першу чергу свого вірного членства. Кажу і повторюю **МОРАЛЬНИЙ** допомозі, бо це слово, не зважаючи на весь наступ на нього теперішньої епохи, ще не затратило своєї питомої ваги. Кожна моральна підтримка нашого друга, його добре слово у важкій чи у складній хвилині має незвичайно велике значення, бо дає важливий поштовх до дальшої дороги, до дальшої праці у виконанні не легкої культурної роботи на чужині.

Наголошуючи моральну допомогу наших друзів і приятелів, я далекий від того, щоби применшувати матеріальну поміч, без якої ні кроку не можна зробити до успішного висліді намічених громадських плянів. Поруч моральної допомоги, вони дають також велику матеріальну поміч. На неї відгукуються широкі українське громадянство, всі ті, кому остання воля Головного Отамана — потреба створення і розбудови репрезентативної української Бібліотеки у центрі Європи — є цінною та зобов'язуючою. Завдяки цій свідомості ми ведемо нашу діяльність і

будемо її вести так довго, як довго ця свідомість буде маяком українській громаді.

Членство

Все таки, навіть найкращий ентузіазм, не має права закривати виду на дійсний стан громадського життя. Навпаки, він приневолює тверезо й відповідально подивитись на справжній стан життя нашої Установи.

Товариство нашої Установи, якщо брати під увагу людські умови нашої спільноти в Європі, є дужее поважне, бо начислює 254 членів. Я подаю загальне число, не роблячи різниці між Членами Прихильниками і Членами Дійсними, бо як вам відомо, і згідно з нашим статутом, членство нашої Бібліотеки ділиться на Членів Прихильників і на Дійсних Членів. Більшість Членів проживають поза Францією. Із згаданого загального числа тільки приблизно половина платить регулярно свої членські вкладки, які виносять 20 французьких франків на рік.

Але, хоч і малим є число тих, хто не занедбує добровільно взятих на себе обов'язків і хоч як малою, відносно, є членська річна вкладка, наше членство в загальному і всі приятелі Бібліотеки ім. Симона Петлюри розкинуті по всьому світі несли нам всесторонню й широку допомогу, завдяки якій вони нам дозволили до-

битися тих успіхів, якими ми можемо сьогодні перед усіми вами хвалитися. Підтвердженням цього буде фінансовий аналіз, який ви почуєте за кілька хвилин від Контрольної Комісії і коли ви оглянете зараз пророблене діло.

Діяльність Бібліотеки не є працею, розчисленою на кілька днів чи місяців. Її зусилля, якщо вона хоче існувати і рости, мусять вестися постійно і вона вимагає тривкої доброї волі в її працівників і допомоги українського громадянства, про яку допомогу я говорив на початку.

Засідання Ради Бібліотеки

Виконуючим чинником наших рішень, всіх постанов, що їх беруть Загальні Збори, є Рада Бібліотеки. Вона сходиться періодично, щоби перевірити все те, що було зроблене та намітити програму до виконання на найближчу мету. У звітному періоді відбулося 6 засідань Ради, з трьома засіданнями річно. На одному з них, в липні минулого року, покликано на Директора Бібліотеки інж. Василя Михальчука, дотодішнього Члена Ради, а сот. Петра Йосипишина вибрано, з огляду на його великі заслуги у дотеперішній діяльності, на Почесного Директора Бібліотеки. Сот. Петро Йосипишин зробив дуже велику роботу і причинився у великій мірі до росту нашої Установи.

Всі рішення приймалися на засіданнях після широкої виміни думок між Членами Ради. Засідання проходили завжди у дружній діловій атмосфері і це явище стало безумовною запорукою наших успіхів.

Праця у Бібліотеці

Її треба поділити на два відділи: праця для вдосконалення Бібліотеки і Бібліотека, як місце і засіб до праці зовнішнього світу.

Оскільки відноситься про працю для Бібліотеки, то в ній zatrudнена постійно одна людина, в особі її Директора, кожного після-обіддя крім неділі. Крім того, поміч тепер подають пані інж. Катерина Штуль, д-р Назар Ясінчук і Олекса Бойко. Розходиться про повну інвентаризацію книжкового фонду і про впорядкування журналів та газет. Впорядковуються також подвійні книжки, яких чимало, з метою пропозиції або обміну з іншими українськими бібліотеками у вільному світі. Вся ця праця на добрій дорозі, але забере ще багато часу, щоби впорядкувати як слід всю цілість.

Коли говорити про Бібліотеку у службі всім зацікавленим, то тут треба відмітити суто наукову діяльність. У Бібліотеці часто працюють молоді українські студенти, як з Парижа так і з дальших околиць і навіть з-поза Франції. Найчастішими темами, які притягають молодих дослідників є лінгвістика, політика та література. На відмічення заслуговують часті відвідини наших земляків з України, які з тих чи інших причин бувають тепер щораз частіше у Парижі. Контакт з тими людьми є дуже цікавий і він не лишається без тривкого сліду.

За звітний період Бібліотеку відвідали 974 людей.

Зв'язок з іншими Бібліотеками

В цій діяльності праця обмежується нормально до книжкової виміни. Однак на згадку заслуговує явище добрих зносин з французькою Національною Бібліотекою. Її відділ чужомовних видань запропонував недавно стати посередником між нами і Українською Державною Бібліотекою в Києві для купівлі для нас, на кошти Франц. Нац. Б-ки, цілого ряду київських видань.

Не менше цікавим є безпосередній контакт з американською Конгресовою Бібліотекою у Вашингтоні. Він не буде мати жодних далекоїдучих наслідків, але при якійсь окремій потребі його можна буде належно й доцільно використати для справи Бібліотеки.

Ніякого ділового зв'язку не вдалося до тепер встановити з іншими великими французькими бібліотеками. Поважним бар'єром у цьому є мовні труднощі — наша Бібліотека є українською, а українських відділів, поминувши одну або дві Бібліотеки в Парижі, вони у себе не мають — та складні труднощі політичного характеру: українській справі дуже важко пробиватися на арену західної, і зокрема французької, публічної opinii. Це не значить, що наша Установа мусить ліквідувати фронт на цьому відтинку. Говорю про це тільки тому, щоби вказати на труднощі, які постійно стоять перед нами і на потребу постійних і всеновині ініціатив.

Зв'язок з українською громадою

Найосновнішим засобом сполучення між нами та українським широким загальним у світі є наш річний Бюлетень, якого ми випускаємо звичайно кожного року під осінь. У ньому ми подаємо найважливіші події, які проходять у періоді часу між нашими Зборами, відзначаємо у ньому наших жертводавців і книжкові фонди, що поступають у Бібліотеку.

Минулорічний Бюлетень ми вислали на 1.400 акрес, як чужих так і українських. З цього кидається у вічі те в першу чергу, що сама висилка коштує приблизно 5.000 франків або дещо більше, як 800 ам. дол. Коли до цієї цифри додати ще кошти друку, то виходить сума дуже поважна і господарка нею мусить бути доцільна.

Нагадуємо про це тому, що багато наших людей міняють часто свої квартири, але про це нас не повідомляють і вислані їм числа Бюлетеню вертаються назад до Бібліотеки, перекреслюючи наші зусилля вдержувати зв'язок з нашими приятелями і прихильниками.

Другим засобом зв'язку є всі друки, які Бібліотека одержує від українського громадянства у світі. Маю на увазі періодики, книжкові видання і окремі появи. Всі книжкові та окремі видання Бібліотека потверджує окремими листами.

І врешті третім засобом контактів є листування з нашими приятелями чи членами. Воно є доволі широким — згадаю, що на протязі п'ятьох місяців теперішнього року вислано понад 300 листів — коштовним, коли додати що більше як 80% цього листування робиться летунською поштою, і бере воно дуже багато часу. Але воно є основним засобом сполучення між Бібліотекою та українською громадою і без нього наша діяльність не була б ні можливою ні успішною.

Окремим видом контакту з громадянством є громадські сходи у залі Бібліотеки або різного роду збори чи засідання. Між сходами треба відмітити ті, які були з нагоди побуту у Парижі відомого д-ра Мушинки з Пряшева, проф. Прицака з Гарвардського Університету, літературних вечорів Еми Андієвської і Івана Кошелівця і ін. Збори свої тут відбували Українське Військове Товариство у Франції, Спілка Української Молоді у Франції, європейський відділ НТШ. Бібліотека завжди йшла на стрічу такому видові контактів і радо давала своє розміщення таким сходам.

Ще іншим видом тих контактів є окремі відвідини Бібліотеки. Між найвизначнішими відвідувачами треба відмітити Блаж. Митрополита Василя з Вінніпегу разом з о. д-ром Ярмусем, доц. Людмили Бояревої з Харкова, о. Дмитрія зі Львова, молодих польських науковців з польської Академії Наук у Варшаві, Бобирева із Сумів, який нам передав цінні матеріали про українських мистців у цьому місті, Сергія Тишиневича з Москви від московського «Меморіалу», Голови ІСНО Павла Дорожинського з Торонто (на Пропам'ятній Таблиці Меценатів Бібліотеки видніє ім'я його батька).

Всі ці відвідини вказують на культурне променювання нашої Установи у всіх місцях поселення нашої діаспори, як рівнож між українським народом в Україні. Тому невідкладним завданням нас усіх є постійно посилювати це променювання і добитися того, щоби цей живий і діючий Пам'ятник Симона Петлюри був видний усім.

Видавничі справи

Бібліотека завжди прихильно ставилась до важливого прояву культурної діяльності нашого життя на еміграції, яким є видавання книг. Але її підхід до цього коштовного діла був завжди продуманий та обережний. Адже розходилося про громадський гріш, зібраний з людських жертв і він не міг витрачатися непродумано на будьяку тему.

Саме тому було постановлено вже у самих початках, що в міру своїх фінансових спроможностей Бібліотека зможе спонзорувати, або таки видавати, праці тематично пов'язані з особою свого Патрона або з його ділом у періоді Визвольних Змагань. Так поставлена справа була дуже ясною і вона допомагала уникнути цілого ряду зайвих непорозумінь.

У звітному періоді Бібліотека видала маленьку працю проф. Тараса Гунчака з Ратгерського Університету в Америці у 2.000 примірників і спомини Жана Пелісіє з його побуту на Україні під час Визвольних Змагань з накладом 500 примірників. Перша праця на тему Симон Петлюра та євреї, у французькій мові, є дуже цінна та актуальна. Її автор без труднощів доводить, що Головний Отаман поборював всі відомі йому злочини супроти євреїв на Україні під час Визвольних Змагань і за них відповідальності він не несе. Друга, також у французькій мові і вона є новим причинком до навітлення подій чужим автором.

Не зважаючи на всі зусилля Бібліотеки поширити ці два видання, наші старання не увінчалися успіхом і 90% першої книги і 60% другої даліше лежать на складі. До цього треба додати велику кількість книг раніших видань, що не були розповсюджені і чекають на своїх читачів. Тому у ділянці тих справ треба взяти продумане рішення, щоби ліквідувати великий склад і у майбутньому оминути зайву витрату цінного громадського гроша.

Могила Головного Отамана

Усім вам відомо, що Бібліотека взяла на себе зобов'язання піклуватися доглядом над могилою свого Патрона, Головного Отамана Симона Петлюри. Цього зобов'язання кожна Рада Бібліотеки вірно додержується, влаштовуючи скромне відзначення власними силами на могилі останнього Голови Держави кожної річниці точно в годині трагедії, а найближчої неділі — силами ширшого громадянства Парижа і околиць. На піклування Могили, як і на відзначення річниць, вона не має окремих фондів, а робить це із свого загального бюджету. Ті жертви, які приходять на ту ціль не є вистачаючі.

Підсумки і зауваги до майбутнього

Переходячи до підсумовання сказаного, не можна не відзначити того, що книжковий фонд не є ще повністю впорядкований, хоча в тому напрямку ведуться поважні зусилля.

Не закінченим є також систематизування подвійних видань книжок. Коли воно буде закінчене, доведеться зробити відповідний каталог, щоби запропонувати подвійні книжки іншим українським бібліотекам для виміни або для закупу по знижковій ціні.

Щоби всю цю працю ділово перевести, Бібліотека робить апель до тих наших земляків у Парижі чи в найближчих околицях, які мають час, здоровля і пошану до української культури, зголоситись до нашої Установи з метою допомоги у переведенні цієї роботи.

Листування з нашими членами і приятелями чітко вказує на їхнє близьке зацікавлення всіми нашими проблемами. Прохаємо їх даліше уважливо ставитись до справ Бібліотеки, бо тільки нашими спільними зусиллями, дружньою піддержкою один одного, моральною заохотою у складних обставинах — ми зможемо успішно розвивати всю справу культури Бібліотеки ім. Симона Петлюри в Парижі.

Зв'язок Бібліотеки з українською громадою у всьому світі завжди був тісний, діловий і плідний. Українська громадськість завжди щедро і скоро відгукувалась на заклики про матеріальну допомогу. Будьмо свідомі ще й того, що розвиток подій на нашій Батьківщині є такий, який без найменшого сумніву вимагатиме від Бібліотеки нового культурного промінювання. Тому наш апель до української громадськості і даліше нам нести матеріальну допомогу у формі жертв та дати нам змогу посилити це промінювання.

І, врешті, дві останні зауваги. Щоби наш зв'язок з широкими кругами української громади в світі був успішніший, нам треба наших представництв у всіх більших поселеннях наших земляків. Нам важко й незручно бути у зв'язку з кожним діяльним осередком. Для цього слід було б мати окремих і великий штаб людей, якого ми не маємо і не зможемо мати змоги поставити на ноги, коли нашу роботу треба оснóвувати на добровільній діяльності.

Але інформативну роботу можна б успішно проробити, якщо б знайшлися люди, які погодились б взяти на себе представництво Української Бібліотеки ім. Симона Петлюри в Парижі у своїй місцевості. Це велося в минулому, але люди старіли і відходили, не подбавши про те, щоби поставити на свої місця молодших і таким чином запевнити постійну дію. Якщо найсвідоміша ланка нашого громадянства погодиться нам допомогти, ми ще проробимо разом велику роботу для добра й величі української справи і культури.

Справа Музею. Теоретично він ніби існує, бо ж про нього говорилося на протязі всієї історії Бібліотеки, однак практично справа лежить облозом. А її слід би піднести та знайти доцільну розв'язку. Для цього треба було б перебудувати три кімнати у теперішній Бібліотеці і їх перетворити в одну та її відповідно устаткувати. Експонатів ми маємо дуже багато, між якими поважне число особистих речей Головного Отамана. Дуже багато важливих предметів є між нашими людьми у розсіянні. Всі вони пов'язані з історією Українських Визвольних Змагань. Найвищий вже час перевести, різними потрібними шляхами, заклики для зложення тих символічних речей у Музей Симона Петлюри в Парижі, який обов'язково треба присвятити Визвольній Боротьбі України, бо інакше вони пропадуть назавжди.

Переведення цього діла в життя вимагатиме дещо праці і коштів. До тепер українська громада в світі завжди до нас була прихильна, коли бачила конкретне діло. Вона й тепер відгукнеться, коли побачить, що наші думки оснóвуються на реальних справах і ведуть до конкретних діл. То ж до справи Музею слід взятися, уважаємо, без зайвого зволікання.

Василь Михальчук

СХОДИНИ У БІБЛІОТЕЦІ

1988 рік.

3 вересня. Засідання Ради Бібліотеки.

9 вересня. Громадські сходи заходами НТШ. Доповідь проф. Пріцака з Гарварду про міжнародний Конгрес 1000-ліття Християнства Русі-України в Равенні 18-24 квітня 1988. Присутніх 36 осіб.

11 листопада. Громадські сходи з рамени НТШ для доповіді д-ра Миколи Мушинки з Пряшева н. т. Культурний розвиток українців у Чехословаччині. Присутніх 28 осіб.

9 грудня. Скликані Бібліотекою ширші сходи з приводу 5 СКВУ відбулися з дуже обмеженим числом учасників із причини штрайку метра.

1989 рік.

16 лютого. Засідання Ради Бібліотеки.

17 березня. Громадські сходи заходами УНЄ для відзначення 50-ліття проголошення державности Карпатської України. Доповідачі К. Митрович, Л. Гузар і В. Генік. Вдала виставка різних документів, преси і книг. Присутніх 42 особи.

25 березня. Громадські сходи з рамени НТШ для відзначення 175-ліття Т. Шевченка. Доповідачі М. Антохій, Л. Вітошинська і Л. Пльоц. Присутніх 45.

30 березня. Сходи з рамени НТШ з нагоди відвідин Еми Андіївської і її літературного вечера. Присутніх 24.

13 травня. Загальні Збори Українського Центрального Громадського Комітету у Франції. Того самого дня вечером відбулося засідання Ради Бібліотеки.

27 травня рано відбулися Загальні Збори Бі-

бліотеки ім. Симона Петлюри. Після обіда — інавгурація нової частини Бібліотеки і відкриття Пропам'ятних Таблиць з маленьким прийняттям після офіційної частини.

2 червня. Громадські сходи з рамени Б-ки для доповіді д-ра Я. Мусяновича про його поїздку на відзначення 10-ліття Єв.-Укр. Товариства в Єрусалимі в днях 15-20 травня 1989 р. і мгра Володимира Ковальчука про подорож на Україну. Присутніх 19.

10 червня. Засідання вужчої Ради НТШ, а потім громадські сходи для доповіді проф. Василя Маркуся н. т. «Українська наука на еміграції і деякі питання нашої наукової політики». Присутніх 28.

2 липня. Відвідини Бібліотеки Левком Лук'яненком разом із групою громадян, що були з ним у Церкві. По обіді — відвідини Могили на Монпарнас.

5 липня. Громадські сходи заходами УЦ-ГК для стрічі з Л. Лук'яненком. Він говорив протягом години, а потім відповідав на питання. Присутніх 48.

6 липня. Громадські сходи з рамени НТШ для доповіді проф. Д. Гусара Струка з Торонта «Що таке гріх» за п'есою Винниченка «Гріх». Потім А. Жуковський, Д. Гусар-Струк і Б. Кравченко з Едмонтону давали інформації про третій том англomовної Енциклопедії Українознавства. Присутніх 27 осіб.

8 липня. Засідання Ради Бібліотеки, а потім громадські сходи з рамени НТШ для доповіді проф. М. Мушинки з Пряшева н. т. «Степан Рудницький — основоположник української наукової географії». Присутніх 19.

НАШІ СПІВБУДІВНИЧІ І МЕЦЕНАТИ

Під кінець сімдесятих років був кинутий клич про потребу розбудови приміщень Бібліотеки і розпочато випрацювання плянів конкретного діла. Всі ці заходи тривали майже десять років і цойно минулого року вповні закінчено з будовою і внутрішнім влаштуванням.

Не так вже й багато десять років, здавалося б. Однак дехто з наших приятелів з Америки та Канади широ сміялися з такої нашої зауваги. У них великі й чудові церкви будували значно скоріше, як у нас цю добудову двох поверхів. Ми не дивувалися з наших приятелів. Радше раділи з цього небувалого успіху української культури в Парижі.

Але цей успіх не родився спонтанно і він не наш. Він належить всім тим, хто дав нам свою допомогу, хто своїми грошовими пожертвами причинився до цієї розбудови, хто своїми порадами, добрим словом і дружньою заохотою все був з нами і підбадьорював нас у розпочатій справі.

Стоючи тепер, перед відслоненими мармуровими таблицями із золотими написами Співбудівничих і Меценатів Бібліотеки, ми думками біля них усіх, розсіяних по всьому світі, але здружених великою думкою увіковічення імені Симона Петлюри живим і діючим Пам'ятником. З ними наша любов і шана та вислови вдячності в імені Ради Бібліотеки. А ті, хто відійшов у вічний спочинок, пам'ять про їхнє велике діло ми передамо на збереження тим усім хто прийде після нас.

Дозвольте мені відчитати імена Співбудівничих і Меценатів, які пожертвували більші суми на розбудову Української Бібліотеки ім. Симона Петлюри в Парижі.

МЕЦЕНАТИ БІБЛІОТЕКИ

Д-р БОРИС ЛОТОШЬКИЙ д ВЕЛГОСТ
МАЙОР ГРИГОРІЙ ГУЛЯ
МИКОЛА ГРОМНИЦЬКИЙ
ЮРІЙ ФЕЛДЕНКО-ЧОПІВСЬКИЙ,
МОЛОДШИЙ, У СВІТЛУ ПАМ'ЯТІ
СВОГО ДІДА КОНСТАНТИНА,
ДИРЕКТОРА ДЕРЖАВНОГО БАНКУ
УКРАЇНИ В КИЄВІ. І БАБУНІ
МАРІЇ КЛЕПАЧІВСЬКИХ
АВРАСТАСІЯ І ТЕОДОР ПАНЧИШИН
ЛЮДИЛА МУЛЕВИЧ В ПАМ'ЯТІ
МАЙОРА ВАСИЛЯ МУЛЕВИЧА

СПІВБУДІВНИЧІ БІБЛІОТЕКИ

Митрополит МСТИСЛАВ
 Архiepископ Анатолій ДУБЛЯНСЬКИЙ
 Єпископ Михаїл ГРИНЧИШИН
 Державний Центр УНР
 Микола ГРОМНИЦЬКИЙ
 сот. Олександр СЕММО
 д-р Микола ПАВЛЮК
 Вікторія НОВОТНА в пам'ять мамин Ганни Статни
 от. Іван ЛЮТИЙ-ЛЮТЕНКО
 д-р Володимир КОТЕНКО
 Прохп ВИННИК
 д-р Людмила й д-р Константин БРИЗГУН
 у пам'ять кор. Михайла Бризгуна
 д-р Олександр ЯРИМОВИЧ
 Степан МЕЛЬНИЧУК
 д-р Іван ТИМОШЕНКО в пам'ять батька
 Лідя й Володимир Садорський
 КУК відділ у Монреалі
 сот. Василь і Людмила СІРЕЦЬКІ
 Олександр СІРЕЦЬКИЙ
 Іван ЖУКАЛО
 Ганна ГУВЕР-ГРИНЧИВИЧ
 Галя МАЗУРЕНКО
 Українська Православна Кредитова Співка в Нью-Йорку
 сот. Петро Йосипишин

СПІВБУДІВНИЧІ БІБЛІОТЕКИ

Марія СЕМЕНЧУК-КРЕМІНЯРІВСЬКА
 Володимир ЛИСИЙ в пам'ять батька Михайла Лисого
 Андрій ПЛОНСАК
 Тетяна ДЗІВАК у пам'ять чоловіка Михайла Богдана ДЗІВАКА
 сот. Юлія ВРУБЛІВСЬКИЙ
 Євгенія й Тиміш ТАБОРОВСЬКІ
 Валентина ЛІМОНЧЕНКО
 Галина й Олександр ВОСКОБІЙНИК
 О. ТОРИЩАК
 Софія й Юрій ЧОПІВСЬКІ в пам'ять
 Зімаїда й Івана Фещенко-Чопівських
 Марії й Константина Клепачівських
 Ярослав ЧЕРНЯВСЬКИЙ в пам'ять батька
 Лідя й Арсена Чернявських і сестри Аріадни
 Іван ДЕРКАЧ у пам'ять батька Івана й Олександра Держаків
 Українська Православна Катедра св. Володимира,
 Сестрицтво св. Ольги
 і Сестрицтво св. Володимира в Чикаго
 Український Комітет у Чикаго, Радика-Центри Грушевська
 Софія й Іван КУРИЛКИ
 Софія НЕЗДІЙМИНОГА у пам'ять чоловіка Миколи Незд
 Український Федеративний Банк "Північ" у Чикаго
 Іван Сидорчик у Чикаго
 Іван ШАВЕЛЬНИК у пам'ять батька Миколи ШАВЕЛЬНИКА
 Іван Микола КУШНІРЕНКО

Співбудівничі Бібліотеки

США (в ам. дол.).

7.500 — Митрополит Мстислав.

60.000 — Микола Громницький.

37.670,69 — Збірковий Комітет у Чикаго під головуванням пані Галі Грушецької у співпраці з нашим представником на Америку д-р В. Маркус.

На цій листі кидаються зокрема у вічі:

2.000 — Укр. Фед. Банк Певність в Чік.

По 1.000 — Каса Самопоміч в Чикаго, Галя і Олекса Воскобійники, Софія і Юрій Чопівські, Ярослав Чернявський, Іван Деркач, Укр. Прав. Катедра св. Володимира і Сестрицтво св. Ольги, в Чикаго, Надя і Іван Курилки, Софія Нездійминога.

20.000 — Олександр Семмо.

По 7.000 — Вікторія Новотна, Іван Лютий-Лютенко.

3.600 — Володимир Котенко.

3.010 — Людмила і Василь Сердюки.

3.000 — Степан Мельничук.

2.000 — Державний Центр УНР.

1.300 — Ганна Гувер-Гриневич.

По 1.000 — Микола Шавельник, Андрій Плонсак, Тетяна Дзівак, Онисім Врублівський, Володимир Лисий, Укр. Кредитова Співка в Нью-Йорку, Микола Кушніренко, Валентина Лімонченко.

КАНАДА (у кан. дол.).

3.000 — Ірина Тимошенко.

2.460 — Людмила і Константин Бризгун.

1.053,49 — КУК в Монреалі.

По 1.000 — Марія Семенчук-Кремнярівська, Євгенія і Тиміш Таборовські, Микола Павлюк, О. Торіщак.

ФРАНЦІЯ (у франках).

2.000 кан. дол. — Єпископ Михаїло Гринчишин.

21.000 — Олександр Яримович.

15.000 — Олександр Сірецький.

10.000 — Петро Йосипишин.

НІМЕЧЧИНА (у нім. мар.).

1.500 — Архiepископ Анатолій Дублянський і 2.000 фр. фр.

4.000 — Прохп Винник і 1.000 ам. дол.

БЕЛЬГІЯ (у бел. фр.).

100.000 — Іван Жукало.

АНГЛІЯ (у анг. фн.).

1.000 — Галя Мазуренко.

Меценати Бібліотеки

50.000 ам. дол. — Микола Громницький.

10.000 ам. дол. — Юрій Фещенко-Чопівський, молодший.

По 1.000 кан. дол. — Анастасія і Теодор Панчишин, Людмила Мудевич.

Але ця листа *Співбудівничих і Меценатів* не означає того, що на ній вичерпуються всі пожертви на розбудову Бібліотеки ім. Симона Петлюри, яку Рада успішно завершила і з цього приводу ми сьогодні її інавгуруємо і відкриваємо ці пропам'ятні Таблиці. Зовсім ні. Є ще незвичайно велике число менших пожертв, що щедро напливали на протязі робіт розбудови. Всі вони, включно до найменших, ефективно причинилися до цього всеукраїнського сьогоднішнього успіху і всім їм наша глибока вдячність. Всіх їх ми кожноразово відзначували у наших Бюлетнях і це буде відмічене у встановленій історії росту Бібліотеки.

Наше коротке слово не було б повністю вичерпане, наколи б ми не зробили окремої згадки про *трьох наших справді надзвичайних жертводавців*, які своїми дарами виділюються на справді почесне місце.

Сотник Олександр Семмо, як старий петлюрівець — він сам себе так назвав в одному зі своїх листів, долучуючи до нього чек — перший відгукнувся, пересилаючи княжній дар на суму 20.000 ам. дол. А хто перший дає, той найбільше дає, бо промовує «шлях» для інших і дає приклад.

Микола Громницький займе окреме почесне місце в історії Бібліотеки ім. Симона Петлюри. Ми його відмічуємо окремо у цьому Бюлетені. Він пожертвував 110.000 ам. доларів. Дещо більше, як третину всіх фондів на розбудову. Це заслуговує на надзвичайне відмічення Покійного Жертводавця і щедрого Мецената української культури. Саме тому Рада Бібліотеки уважала за відповідне відзначити Миколу Громницького на Таблиці Співбудівничих і на Таблиці Меценатів Бібліотеки.

Рада також відзначає щедрий дар у висоті 10.000 ам. дол. Юрія Феценка-Чопівського, молодшого з дуже відомої й свідомої родини наших земляків в Америці та внука директора Українського Державного Банку в Києві на протязі короткого існування Української Держави, Константина і Марії Клепачівських. Жест молодого українського манаджера в Америці вказує, що молодше покоління є свідоме завдань, які стоять перед українською культурою.

ПОЧЕРЕЗ ТЕПЕРІШНЕ І МИНУЛЕ — У МАЙБУТНЄ!

Неабияку приємність і радість зробив нам д-р Микола Мушинка з Пряшова, переславши до Бібліотеки маленьку 8-сторінкову брошурку «Дві години в Бібліотеці імені С. Петлюри». Вона з архіву Вирового, який, як відомо, жив у Празі і тут його застав прихід червоних після війни. Не бажаючи попасти їм у руки, коли вони прийшли його арештувати, він кинувся з третього поверху на вулицю і вбився перед «вороном», що за ним приїхав.

Брошура підписана І. Панасих. І не відомо, хто заховався під тим псевдонімом. В кожному разі, вона написана в 1930 або на початку 1931 року, коли брати на увагу деталі опису розмови автора з Іваном Рудичевим, тодішнім бібліотекарем. Вона опинилася у Вирового, якому («Дорогому Якову Семеновичу — автор», видніє на першій сторінці брошури) передав її автор, а з архіву Вирового — попала вона до нас, щоби бути свідком дивної мандрівки друкованого слова.

Коли знайомитись з рядками невідомого автора з-перед майже 60-ти років, стає видніше все пережите цією одною з найстарших українських інституцій на чужині. І все це, зроблене власними українськими руками, власними силами: добровільними руками і головами декількох людей, щедрими жертвами всієї української громади в розсіянні.

У початку була думка Головного Отамана. Вже у квітні 1926 року, себто місяць перед своєю трагедією, він писав про майбутню українську бібліотеку в Парижі: «...Нема що довго розводитися над цією потребою, вона зрозуміла кожному, особливо на чужині... Українська Бібліотека повинна бути утворена і всі, хто почувася себе свідомим, організованим членом нашої еміграційної громади, повинен вжити всіх заходів, щоб допомогти створенню цієї потрібної і пекучої культурної установи...».

Важко сказати, чи ті, хто читав ці рядки перед роковими днями травня чітко усвідомлювали всю їхню вагу. Можна зате впевнено твердити, що після смерті Петлюри вони набрали зовсім іншого релієфу і люди з повною свідомістю почали вдчувати всю їхню далекодучість.

Вже 13 червня 1926 року ця справа була обговорена на зборах представників українських організацій у Франції. На них створено Комітет для вшанування пам'яті Симона Петлюри. До нього й належали далші конкретні кроки.

Неповний тиждень пізніше, 19 червня, на своєму першому засіданні, цей Комітет вирішив заснувати Музей і Бібліотеку ім. Симона Петлюри. Музей, щоби примістити і зберегти особисті предмети Головного Отамана, як рівнож скромні меблі його кімнати, а Бібліотеку ім. Симона Петлюри — як доказ реалізації його думки про необхідність такої української установи в Парижі. У протилежність до поширеної думки про нашу швидкість в громадських справах, на цей раз українське суспільство у Франції незвичайно швидко та енергійно приступило до діла.

Скількість книжок почала скоро збільшуватися і призначена шафа не мала більше спроможности все вмістити. Рівночасно виявилось перед організаторами, що Бібліотека ім. Симона Петлюри стає інституцією з належними правами й потребами і що їй потрібна постійна увага і певний простір. З 1-го березня слідує чого року Комітет починає на неї звертати більшу вагу і делегує на першого бібліотекара Івана Рудичева. Шкільний товариш Симона Петлюри і великий любитель книг, І. Рудичів сумлінно приступив до роботи.

Але це іменовання не розв'язує пекучої проблеми простору і Комітет приневолений шукати за новим приміщенням. З жовтня того самого 1927 року адміністрацію і редакцію «Тризуба» переносять на нову квартиру на вулиці Данфер-Рошера під числом 42. Тут вже більше місця і Бібліотека може почуватися свободніше. Зародок майбутнього Музею С. Петлюри одержує тут також окрему кімнату. Скромні меблі Головного Отамана з його помешкання на вулиці Тенар ч. 7 Комітетові вдалося закупити за суму 5.000 фр. і розмістити у цій кімнаті так, як вони стояли раніше. Вони давали таким чином повну уяву про те, як жив і працював Симон Петлюра.

Щойно 10 лютого 1927 року прийшло до ділового оформлення Бібліотеки. Опрацьований і прийнятий статут стверджував, що Товариство Української Бібліотеки ім. Симона Петлюри в Парижі є незалежною організацією і що воно назавжди має залишитися у цьому місті з метою променювання української культури на цю частину європейського світу. Натомість Музей, коли він розбудується і прийме форми дійсного музею, де будуть зберігатися не тільки особисті предмети Головного Отамана, але і те все, що має відносини до української Визвольної Боротьби, буде перевезене до Києва, коли умовини політичного життя на Україні будуть сприятливі для цього.

Перше засідання Ради Бібліотеки відбулося 15 січня 1929 року. У її складі були: Вячеслав Прокопович — голова, Іларіон Косенко — заступник голови і скарбник, ген. Олександр Удовиченко — секретар. На Івана Рудичева покладено обов'язки технічного секретара та бібліотекара з правом рішачого голосу у всіх справах бібліотеки. Названо, крім цього, п'ять членів-фундаторів: Вячеслав Прокопович, як реалізатор думки Головного Отамана про заснування бібліотеки в Парижі, Олександр Шульгин, представник Уряду Української Народної Республіки і ген. Олександр Удовиченко, представник Комітету вшанування пам'яті Симона Петлюри. Родина Головного Отамана мала призначити свого представника. Іларіона Косенка прийнято на правах члена-фундатора, як адміністратора журналу «Тризуб».

З Данфер-Рошера Бібліотека перемандрувала 1-го лютого 1929 року на вулицю Де ля Санте ч. 11 при Сквер Пор-Рояль. Тут її відвідав згаданий І. Панасих і написав згодом широку розвідку про ці відвідини. З нагоди маленьких тра-

вневих святкувань 26 травня відбулося відкриття Бібліотеки і з цієї нагоди надійшли на її адресу 75 привітань з усіх закутків українського поселення в Європі, Америці і Азії.

Але і це поселення нашої установи не виявилось тривким. 15 жовтня 1931 року її перенесли на вулицю Де ля Тур д'Овернь під ч. 41 і тут вона залишилася до самого вибуху Другої світової війни.

Перше, що кидається у вічі, коли розглянути появу і діяльність Бібліотеки у міжвоєнному періоді, це її кочове життя. Чотири рази вона була приневолена міняти приміщення на протязі п'ятих перших років свого життя; не з примхів, очевидно, своєї Ради чи бібліотекара. Скільки людської енергії і матеріальних коштів затрачувалося на це перевоження. Проте, ланка людей, які взяли добровільно на себе обов'язки великого діла, не відступали перед труднощами.

Восени 1940 р., заледве два місяці після зайняття Парижа, німецькі окупаційні власті почали цікавитися діяльністю Бібліотеки, а 22 жовтня того самого року вони опечатали входні двері, заборонивши таким чином вхід до Бібліотеки. 13 грудня вони почепили на входних дверях напис німецькою і українською мовами про те, що ця установа взята під німецьку охорону, хоч такої охорони українська громада не потребувала і від неї сторонилась.

Наші сподівання зводилися тоді до того, що, може, на цьому німецька «опіка» закінчиться і що українська Бібліотека збережеться. Марними були такі надії. 20 січня німецькі військові машини підїхали до приміщення Бібліотеки, на них позносили її майно і вивезли у Німеччину.

Хоч як удар був болючий і глибокий, він не заламав українську громаду у Франції і вона 25 квітня 1946 року відновила свою Установу в приміщенні Української Дипломатичної Місії на вулиці Де ля Глясієр під числом 24. Не важним було те, що книжковий фонд, який залишився, складався із 57 книжок, а важною була пружна воля впертих людей, котрі постановили відновити і продовжувати розпочате діло.

Українська громадськість почала жертвувати книжки, видавництва надсилали свої видання та пресу, полиці поволі заповнювалися і Інституція розпочала нормальну діяльність. Зпочатку директором був Іван Рудичів, а потім деякий час Григорій Довженко.

Після їх відходу до притулку в Абондані, керівництво доручено сот. Петрові Йосипишин 15 серпня 1958 року.

Зріст книжкового фонду, як рівнож різних архівних матеріалів, що безупинно напливали до Бібліотеки, заставляв розглядатися за новою розв'язкою приміщення як і за структурою внутрішньої дії. Можливості у такому місті як Париж є вкрай обмежені і тому розшуки мусіли бути уважні та продумані.

ПРОМЕНЮЮЧА СВІДОМІСТЬ-ВЕЛЕТЕНЬ

(Пам'яті Миколи Громницького)

Велич людини у її праці, у свідомій відданості для суспільного добра, для громадської справи або — просто справи, як казали на Волині на початку окриленіх сорокових років.

Шляхи цієї відданості є різні. Микола Громницький намітив собі свій власний і ним він йшов нехитно до самого кінця: *весь вислід свого трудолюбивого життя він віддав на добрий розвиток громадської справи.*

Завдяки такій настанові, Українська Бібліотека ім. Симона Петлюри в Парижі одержала, тестаментарно, від Миколи Громницького 110.000 дол. Це дуже поважна для нашої Установи по-

Після деякого вагання вибір упав на спільну дію з Братством св. Симона і Парафією УА-ПЦ в Парижі, під яку дію добрі підвалини положив Петро Плевако. Об'єднаними зусиллями всіх трьох установ, Братства, Парафії і Бібліотеки ім. Симона Петлюри, куплено дім на вулиці Палестін під ч. 6, в якому наша Установа зайняла перший поверх з 4-ма кімнатами, а 27 травня 1971 року відбулося урочисте відкриття Бібліотеки у цьому новому приміщенні.

Її дальший ріст був такий швидкий, що вже рік після відкриття довелося серйозно призадуматися про поширення приміщення. Розв'язка, що її знайдено, тим разом дуже швидко, дає заспокоєння на довший час: заплановано поширити перший поверх коштом подвір'я, яке було біля будинку, проектуючи над ним це поширення, а над ним — ще один поверх, але сполучений із першим спеціальними сходами.

Дещо оригінальний, цей плян був прийнятий міською архітектурною службою Парижа і реалізований його автором, нашим архітектором інж. Зоею Могилівською. Як Рада Бібліотеки так і ознайомлене з проектом будови українське суспільство були вдячні Зої за успішну й добру реалізацію вдалої думки.

Сьогодні, у момент інавгурації нової будови стоїть перед нами усіма справа Музею. До тепер всі наші зусилля ми спрямовували на успішне поставлення на ноги Бібліотеки, відсуваючи на другий плян всю справу передумання цієї паралельної Установи. Тепер пора застановитися над раціональною організацією Музею.

Вже чимало призбиралося цінних і не менше історично важливих експонатів, пов'язаних з перебуванням Симона Петлюри в Парижі і з історією Українських Визвольних Змагань. Є ще чимало предметів різного роду в окремих людей, які пропадуть і підуть у забуття, якщо не будуть вжиті скорі заходи, щоби їх зібрати і впорядкувати у музеї збройної боротьби за визволення України. Впорядкування цієї справи належить не тільки до Ради Бібліотеки, а до кожного свідомого члена нашого суспільства, кожному дорогої Символи і матеріальні показники української збірної свідомості.

Приміщення для такого великого діла є. Розходиться лише про переведення певних внутрішніх робіт з метою достосувати приміщення для такого музею і про закупівлю належного устаткування.

Очевидно, що робота і ця купівля вимагатимуть певних коштів. Але ми віримо у свідомість нашої громади. Вона нам подала незвичайно велику допомогу в реалізації плянувань відносно Бібліотеки, бо бачила, що це була конкретна всеукраїнська робота і ми віримо, що вона нам не відмовить своєї помочи в поставленні на ноги українського Музею Симона Петлюри в Парижі.

Петро Йосипишин

жертва і вона значно причинилася до завершення будівельних робіт і внутрішнього устаткування.

Але не тільки нам допоміг М. Громницький. Поважні суми він також призначив Державному Центрові УНР і Українській Вільній Академії Наук в Нью Йорку, а меншими сумами служив він нашій громаді на протязі всього свого життя.

Микола Громницький народився 5 грудня 1906 року в Переяславі на Полтавщині і там закінчив початкову і середню освіту. Вищу, архітектурний факультет будівельного інституту,

в Києві — 1931 року з відзначенням. До самого вибуху війни працював у будівельному тресті «Промбудпроект».

Працюючи від 1941 року, під час німецької окупації України, в Архітектурному Плянному Управлінні — разом з академіком Заболотним, проф. Юрченком та іншими — молодий інженер вже тоді бачив велич справи і старався де тільки була можливість, унапрямувати праці на врятування українських архітектурних багатств.

Нова хвиля большевицького приходу вигнала М. Громницького з дружиною з Києва і він опинився у Новому Ульмі в Німеччині. Там він знайомиться з побутом таборового життя ДП, з новими видами громадського життя і справ.

Від 1949 року він проживає у Сан Франсіско у США. Знання будівництва, життєва кмітливість та вміння успішно боротися із труднощами дозволили Громницьким розбудувати власне підприємство торгівлі нерухомостями. Але не для власного накопичення багатства.

М. Громницький відгукується завжди на найменший заклик. Він несе допомогу місцевій українській православній Церкві, співає у її хорі, переводить збірки на потреби УНРади і сам до них докладає поважні суми, допомагає

у спорудженні пам'ятників Т. Шевченка у Вашингтоні і Митрополита В. Липківського у Бавнд Брукі.

Він має дар доглянути явища і на ближчу віддаль, у сьогоднішні, у свого безпосереднього сусіда. Микола Громницький постійно опікувався старшими віком і допомагав їм чим міг: відвідував хворих у лічницях то знов відвозив когось у лічницю або назад до дому, треба комусь перебраться на іншу квартиру — знов телефонують до Миколи. Він нікому не відмовляв.

Так думаючи постійно про своїх ближніх, Микола Громницький і згас 28 березня 1985 року на 79 році трудолюбивого життя. З неприхованим сумом місцева українська громада провела його на православній сербській цвинтар на вічний спочинок Праведника.

Значно перед своїм відходом Микола Громницький впорядкував свою спадщину, призначуючи дотації, як було згадано на початку тих рядків. Він проявив надзвичайно велике розуміння Загального, Непроминального, що заторкує всю велич тривалости життя Нації.

Пам'ять про Миколу Громницького буде тривкою у ділі Української Бібліотеки ім. Симона Петлюри в Парижі.

В. М.

ПРОМОВА ЛУК'ЯНЕНКА НА ЦВИНТАРІ МОНПАРНАС

Прибувши з Києва на короткий побут у Західню Європу, Левко Лук'яненко, Голова Виконного Комітету Української Гельсінської Спілки, побував у Парижі. При цій нагоді він відвідав 2 липня Церкву УАПЦ, був на відправі Святої Літургії у ній і відразу після Богослуження зложив візиту Українській Бібліотеці ім. Симона Петлюри. Тут сот. Петро Йосипшин і інж. Василь Михальчук ознайомили дорогого Гостя з її діяльністю, як рівнож з історією постановня.

Після обіда, яким Левка Лук'яненко гостила Управа Парафії, Голова УГС у супроводі Ради Бібліотеки і декількох представників українського громадянства відвідав могилу Головного Отамана на цвинтарі Монпарнас. Він був видимо зворушений зі стрічи з історією українських Визвольних Змагань, з першим Головою молоді Української Держави, з теперішнім Символом всіх наших дужань на шляху до незалежного національного життя.

Після короткої мовчанки перед могилою і пам'ятником Симона Петлюри, протягом якої Л. Лук'яненко задумано і проникливо дивився на привітне обличчя Головного Отамана, яке понад простір цвинтаря звернене в напрямку далекої Батьківщини, він виголосив імпровізовану промову. Друкуємо її інтегрально без жодних змін, як важливу сторінку найновішої історії українського ставання на дорозі до свободи.

Читач помітить, що після мовчанки, під час якої Представник новітньої України був у душевному діалозі з її символом недавнього збройного ставання, в перших словах Левка Лук'яненка відчутне глибоке враження з його першого контакту з перегорнутою сторінкою нашого минулого. Він наче робить звіт перед Головним Отаманом. Потім робить розповідь про стан на Україні. І тільки під кінець звертається безпосередньо до української громади.

«Нам дана можливість відвідати цей цвинтар і цю Твою могилу.

«Теперішні події на Україні і боротьба українського народу за свою Свободу є іншими від тої боротьби, що Ти її вів колись. Проте заповіді наших кращих людей надихують нас тепер так, як і Тебе вони надихали на Твоєму страдницькому шляху.

«Наші умови різні, але нас об'єднує одна мрія, нас об'єднує одна ідея. Як Ти йшов незламним до кінця, так і ми думаємо і теж незламно йдемо поки не доможемося того, за що Ти боровся.

«Хай світить нам вічно наш золотий Тризуб, хай сяє над нами завжди наш жовтоблакитний прапор і хай під нашим гімном об'єднуються всі молоді сили для того, щоби прискорити той час, коли у Києві на площі буде проголошено святий день нашої національної незалежності.

«Ми тепер починаємо роботу фактично в нових умовах. Десь від 88 року Українська Гельсінська Спілка починає успішно вставати на ноги і тепер поширює вона свою роботу.

«Як вам відомо, в 1976 році ми створили Українську Гельсінську Групу. У двох наступних роках нас пересадили. Але це нас не залякало. І коли розпочалась перебудова, яка є наслідком і нашої боротьби — хоч багато факторів примусило радянське керівництво почати перебудову, наша боротьба не могла не мати значення у тому, що заставило московських керівників перебудовувати — отже, коли з'явилися нові умови, ми відразу зловились за цю нову можливість і почали відновлювати Українську Гельсінську Групу.

«Ви розумієте добре, що слово Гельсінська Спілка нічого особливого не означає. Воно означає те, що з'явилась нагода ознайомитись з тими міжнародними документами, які оголошують основні принципи міжнародного права. Відповідно до тих принципів, кожний народ має вільне право визначати свою національну долю і вибирати такий суспільний політичний лад, який він сам хоче. Ми побачили ті Акти і навколо їх думок ми об'єднались. Нам не треба було писати якийсь програмовий документ на цей раз, бо цей Акт давав нам широку юридичну підставу до дії і ми вирішили покористуватися нею.

«Ви не маєте сумніву у тому, що справа не в тому міжнародному документі. Він не створив нас. Нас створила потреба боротьби за незалежність України. Ми знаємо, що наші славні лицарі, які боролися в ОУН, УПА, вони продовжували славу справу Симона Петлюри і закінчилася їхня боротьба в 1956 році. Про те,

що кінчилася вона в 1956 р. я знаю із уст чекістів, бо сам я уважав, що вона закінчилася в 1954 році. Коли я приїхав у Західну Україну в Радехів, там я почув, що останній бій був в 1954 р. і я уважав, що це й був кінець. Мене чекісти поправили і сказали, що 1956 рік вони вважають кінцем тої боротьби.

«Отже збройна боротьба закінчилась, але український народ не здобув незалежність і, звісна річ, не міг миритися із рабським становищем, в якому ми вже давно знаходимося. Тож знайшлися нові люди, які створили нову організацію, яка поставила проблему інакше: війна минула і в нових обставинах є потреба в інших методах боротьби. Ми висунули те, як творили підпільну організацію і на підставі програми, яка передбачала вихід України зі складу Союзу на підставі статті 17, тодішньої ще конституції, і хотіли провадити дальшу роботу.

«Ясна річ, що я прекрасно знав, що конституція, як і всі закони в Советському Союзі, є просто пустий папір, але тому, що цей пустий папір давав юридичне виправдання, ми вирішили його використати. Не було б паперу, ми б стали на шлях боротьби і без паперу. Тому, що основні люди, з якими я був і з якими я товаришував, і з якими і зараз продовжую працювати, стоять на чітких позиціях: методи залежні від обставин, мета незалежна від обставин! Мета залежить від одного: поки народ в рабстві, він не може миритися і ми повинні боротися.

«Ми всі знаємо і кажемо: якби ми народилися в 17 столітті, ми взяли б шаблю і коня для боротьби; якби ставали ми до боротьби в сімнадцятих роках, мабуть ми взяли б кулемет і так само воювали за незалежність України. Тому що ми вирости після закінчення війни, ми взяли в руки перо і стали боротися юридичними методами і способом пропаганди. У цьому пляні, Гельсінський Акт давав нам юридичну підставу і це була зручна позиція, бо з точки зору міжнародного права вона нас виправдує і дає добру правну основу і на тій основі ми продовжуємо діяти і тепер.

«Отож в 1988 році, після того, як перебудова вже тривала майже три роки, появились нові умови відродити нашу діяльність і ми почали її відроджувати. Від того часу до тепер наша організація зросла до майже 600 чоловік. У нас великі труднощі. Коли демократизація виявила деяку можливість народові сказати те, що він думає і він, як і інші народи, почав висловлювати бажання до відокремлення від Росії і виходу з того російського кольоніального ярма, то це почало лякати Горбачова і всю його команду. Вони вдалися до репресії і зокрема видали указ з 8 квітня 1989 року. Цей указ накладає дуже вузькі рамки на свободу слова і він карає від 3 до 10 років ув'язнення за використання нпр. техніки і допомоги із закордону.

«Отже створюється така ситуація, що з одного боку практично ми все таки користуємося свободою слова і можемо говорити те, що ми думаємо. З другого боку є Домоклевий меч, яким є цей указ. Значить, демократія не утверджена. І в цьому плані я покладаю велику надію на свої розмови в Бельгії і ось може у Франції та в інших країнах та з вами і може не з вами, щоби вас запрошувати до того, щоби всіми силами вимагати від Советського Союзу прирівняння свого законодавства з міжнародним правом. Ви знаєте, що Советський Союз, підписавши Гельсінський Акт в 1975 році, зобов'язався рівняти свої закони до норм міжнарод-

ного права. Ці норми є доволі добрі. Вони наголошують, що кожний народ має право визначити свою політичну долю, вони проголошують свободу слова, друку, профспілкової діяльності, свободу релігійної діяльності, свободу економічної діяльності. Реально, ми маємо тільки свободу слова. Хоч є указ, але нас зараз не карають за те, що ми говоримо. Фактично всі інші свободи ограничені на багато більше, а то і їх зовсім немає.

«Свободи друку по суті ми не маємо. Вся преса знаходиться в руках комуністичної партії і всі газети, які виходять, є під її керівництвом. Хоч вони інформують дещо краще, як в минулому, то все таки та інформація одностороння. Ми можемо користуватися маленькою примітивною технікою, як малі друкарські машинки і маленькі компютери. Ця техніка не може нам дати великої продукції на тисячі примірників. Ми друкуємо по кілька соток примірників і це все. Це важка проблема.

«Ось тому ставлю питання перед чужинцями, ставлю питання перед вами: задля нашого швидшого руху до свободи, необхідно вирвати оцю свободу. Конкретно: на шляху до цієї свободи стоїть перешкода у формі того указу і з другого боку є стаття, яка забороняє використовувати множену техніку, якою є типографські машини. Тому що це суперечить міжнародному праву, я стараюся переконати представників різних політичних партій, щоби вони домогалися від Советського Союзу скасування статей про заборону. Тоді люди із Гельсінської Спілки, і з інших неформальних організацій, мали б право поширювати свої газети і журнали нарівні з партійними.

«На сьогодні несправедливість такого становища полягає ще в тому, що відбувається по суті дискримінація населення за партійною ознакою: комуністи, об'єднані в партійній організації, мають право користуватися технікою множення писаної продукції, а УГС та інші неформальної організації не мають такого права. Значить, ми є дискриміновані. З точки зору демократичної справедливості це не справедливо. Коли Горбачов хоче будувати нове суспільство на якихось справедливіших засадах — він же каже, що хоче йти до справедливості — отже він мусить ліквідувати таку дискримінацію. Він мусить вирівняти права всіх організацій з правами комуністичної партії і поставити нас на один рівень з нею.

«Думаю, що ви, старші й молодші, розумієте ті наші проблеми і що ми в умовах, коли все таки з'явилась трошки більша свобода, будемо більше спілкуватися. Ви будете їздити туди, ми будемо їздити сюди. Разом ми пізнаємо краще одні одних: ви побачите, чим дише сьогоднішня Україна, ми побачимо як ви живете.

«Радий я, що ви тут не забули української мови. Хоча у Франції не багато людей, але все таки ви сходитесь, спільно радитесь, щось робите. Я цьому всьому дуже радий і задоволений. Безперечно еміграція велика і вона становить велику силу. У нас там народ великий, але це початки і нас невелика сила. Тому ваша допомога становить, безперечно, велику підтримку. Я думаю, що спільними зусиллями ми можемо набагато прискорити той рух, який нас приведе до свободи.

«Нехай же Господь допоможе об'єднати наші сили, хай допоможе продовжувати славу справу Симона Петлюри і в найближчих кілька років здобути незалежність України».

ВЕЛИКІ ДНІ УКРАЇНИ

(До 125-ліття з дня народження Митрополита

Василя Липківського 19. 03. 1864 — ?)

У цьому році припадає 125 літ від народження одної з найбільших постатей Української Автокефальної Православної Церкви і 50 від правдоподібної дати її страчення большевицькою владою після довгих тортур.

Він родився у священничій родині на Київщині, у Києві закінчив Семінарію і Духовну Академію і 1 листопада 1891 року прийняв сан священника. Перед молодим священником відкривались навстіж двері на славу дорогу, наколи б... він був нею пішов. Але він вибрав інший шлях. Шлях дійсного служіння Богові і рідному народові. Шлях цієї надзвичайної постаті нашої історії нагадує на певну аналогію зі шляхом іншої постаті, якої відзначаємо в цьому році 110 років з дня народження. Один і другий, Симон Петлюра і Василь Липківський, відчували дотик Божого Перста і пішли за покликом народного Генія.

Молодий священник не хотів стати співучасником церковної російської несправедливості на Україні, яку чинив царський режим за допомогою своєї Церкви. Він приступив до тих наших церковних кіл, які носилися з думками усамостійнення Церкви від світської влади та відродити її справжнє обличчя. Такі думки були також і в деяких кіл російського священства, але В. Липківський, і маленький кіл його земляків, значно випереджував росіян: він мав на увазі не Православну Церкву, а Українську Православну Церкву. Він мав на увазі її самотність і належні у цьому права.

Під час бурхливих подій 1917 року о. Липківський поживавлює свою активність, однак зустрічається з так само живим спротивом російського єпископату, якому були чужі, навіть елементарні, поняття християнського милосердя.

У 1920 році, вже у початках большевицької влади, приходить до дійсного зудару. У проводі церковного руху, з Всеукраїнською Православною Церковною Радою на чолі, протоієрей Василь Липківський робить заклик відкривати українські парафії та їх реєструвати при органах місцевих влад. В думках наших церковних діячів це є початок незалежної Української Православної Церкви. У відповідь, постанова 30. 4. 1920 відповідального за Київську Єпархію, архієпископа російського Назарія, забороняє о. Липківському і всім українським священникам міста Києва у священнослужінні.

Місяць пізніше, 20. 5. 20, згадана Рада проголосила автокефалію і перейшла до підготовки Всеукраїнського Православного Церковного Собору, щоби провести у життя цю автокефалію, а в парі з тим її соборноправність, себто участь всіх членів у вирішуванні справ Церкви та українізацію духовного життя Церкви. Це було переважне рішення і воно дало початок модерному життю УАПЦ.

Перший Собор відбувся 1 жовтня 1921 року в Києві з метою вибрання на Митрополита УАПЦ полтавського архієпископа Парфенія. Архієпископ полтавський, хоч дуже прихильно декілька місяців раніше ставився до всіх ставань юної української автокефалії, тепер, відчувши сильний тиск московських церковних кіл, на Собор не прибув, не зважаючи на те, що дав на це свою згоду. Все таки Собор вибрав його Митрополитом УАПЦ, але волі Собору він не прийняв.

Таким чином пішла інтенсивна підготовка до нового Собору і він відбувся рік пізніше. На цьому Другому Соборі зібране українське духовенство і вірні Української Автокефальної Православної Церкви відновили практику апостольських часів і 23 жовтня, за допомогою вічного Архієрея Христа, рукоположенням всіх, поста-

вили на першого Архієрея і Митрополита Київського і всієї України Протоієрея Василя Липківського.

Від цього менту Церква на чолі з Митрополитом В. Липківським відчула незвичайне зрушення. З роки пізніше на Україні УАПЦ налічувала вже 1.100 парафій з 20 єпархіями. Церковна проповідь у рідній мові з наголошенням правди про минуле рідної Церкви, культури і традиції — робили чуда і люди горнулись до рідної Віри.

Скорий зріст духовного життя на Україні, а головним чином його національні риси, почали непокоїти большевицьку владу. Вже в 1922 році починається наступ на Церкву на сторінках преси, закидаючи їй зв'язки з середовищем УНР на еміграції. Згодом він посилюється і Церкві закидають контрреволюційні пляни проти большевицької влади на Україні. Перід наступу на Церкву веде своїми статтями Василь Еллан-Блакитний.

Органи безпеки починають слідкувати за всіма рухами Митрополита. Вони йому перешкоджають у його поїздках до єпархій, а то й зовсім їх гальмують. Літом 1926 року його заарештовують, але майже зараз звільняють. Належна година ще не вибила і ГПУ не було ще готове до ширшого наступу.

Рік пізніше, 17 жовтня 1927 року, розпочинається Третій Собор Всеукраїнської Церкви і тут режим повів любовий наступ. Він вимагає, щоби з українського Первоієрарха знято митрополитське звання або Собор буде розігнаний. Для рятування справи Церкви, не маючи ще тоді повної уяви про єхидність большевиків, Собор дає свою згоду і на нового Митрополита вибирають єпископа Миколу Борецького.

Передишка триває до початку 1929 року, відтак йде новий удар. Проходить хвиля широким арештів єпископів, священства і вірних. А ще рік пізніше — приневолюють Церкву самоликвідуватися. Дещо згодом знов дозволяють на малу віднову, але вже без означення Автокефальна, а в 1936 році повністю її доконали і знищили, підшивши їй зносини з СВУ.

Владика В. Липківський опинився у повній ізоляції. Він перебуває деякий час у Києві або на Київщині, але в жахливих матеріальних умовах. Але і в такому страдницькому житті він не переставав працювати, пишучи різні церковні праці і проповіді.

В 1938 році Митрополита-Страдника вивезли у табір біля Мурманська, а від початку 1939 року про нього більше не було ніякої вістки.

Той самий большевицький режим в 1926 році вбив нам політичного Провідника, а 13 років пізніше домігся духовного обезголовлення. Але тільки хвиливого. Бо Дух Відродження нас не покинув і він нам допомагає відродитися і жити.

♦♦

Ознайомившись з текстом пресової конференції єкзарха Філарета (див. «Рад. Україна» з 9. 5. 89), вірні УАПЦ здивовані його діалектичною семантикою відносно того, згідно з його твердженням, що в Україні не бажають відновлення УАПЦ. Єкзарх, видно, не вдержує тривалих пастирських зносин з вірними і не знає того, що якраз ці вірні щораз голосніше вимагають повернення автокефалії для Української Православної Церкви. Це вони, ці вірні, вимагають перебудови у церкві і повернення їй назви *Української*.

Під кінець минулого липня в українській київській пресі з'явилося повідомлення советсь-

кої прокуратури про анулювання процесу і засудів СВУ і про повну реабілітацію всіх засуджених на цьому процесі. Отже всупереч різним гальмам, правда виходить поволі на денне світло і виходить наяв те, що найвищі юридичні інстанції були бастионом несправедливості, й неправди.

Вона, правда, не зможе не проявитися про злочинні переслідування першого Митрополита УАПЦ, Владика В. Липківського, і про його фізичне знищення тими інстанціями. Адже перебудова країни не може успішно проходити без широкого вияву *всієї правди*, будь вона яка болюча і прикра. Інакше, не можна сподіватися доброї перебудови.

Чи не було б доцільним, для добра прискорення перемоги правди, щоби Владика Філарет

зробив потрібні заходи перед належними інстанціями, щоби вони уневажили безпідставні засудження і заслання Митрополита В. Липківського, як і всіх інших Єпископів, Священиків і Вірних, мучеників УАПЦ, і всіх їх повністю реабілітували. Такі його заходи були б куди більше успішні для справи миру ніж ті мільйони карбованців, що він їх дає на фонд Миру чи на дитячий фонд ім. Леніна.

Його християнський обов'язок і потреба прояву милосердя вимагають від Владика Філарета оборони безправно й несправедливо покривджених безбожним режимом. Його обов'язком є нагадати, що жодний суддя не має права топтати свою власну конституцію.

М-к

ЗБІРКОВА АКЦІЯ НА РОЗБУДОВУ УКРАЇНСЬКОЇ БІБЛОТЕКИ ІМ. СИМОНА ПЕТЛЮРИ В ПАРИЖІ

ФРАНЦІЯ (у франках)

1000 — Спілка Української Молоді у Франції, Осередок Парижа ім. Симона Петлюри.

700 — Ганна Жук у пам'ять чоловіка бл. п. Миколи Жук у 9-ту річницю смерті.

560 — Осип Лубецький.

По 500 — Панство Щадило, Михайло Берк, родина Крамар (Павло, Ганна, Аннет).

440 — Іван Кривецький.

340 — д-р Володимир Гринчук.

240 — Павло Крамар, дружина Ганна і донька Аннет Гутер-Крамар.

230 — Всеволод Дідковський.

210 — Микола Лубенець.

По 200 — Юрій Лазаренко, Іван Скоропад, Остап Кузьма, Володимир Чорна, Григорій Ромінський і Ольга Возниця.

По 180 — Іван Пташечнюк і Павло Слободян.

160 — Степан Клим.

По 150 — Володимир Дуніковський, Сабіна Тарнавська в пам'ять чоловіка бл. пам. Анатолія Тарнавського, Андрій Марущак.

140 — Богдан Горішний.

По 110 — Розалія Стеців і Микита Бойко.

По 100 — Марія Завойко в пам'ять чоловіка бл. п. Григорія Завойка, Петро Букачевський, Ольга Гайдуківська, Василь Малюк, Софія Маріяш, Микола Міш, Іван Скоропад, Олександр Сірецький, Юрій Лагошняк і Яків Просяний.

По 80 — Федір Савюк, Іван Пелех, Арсен Марущак і Оля Жураківська.

70 — Іван Ковач.

60 — Пані Винар.

По 50 — Оріся Ванкевич і Юзефіна Гарагуля.

По 40 — Ольга Гомола і Юрій Єремій.

По 30 — Степан Гамзій, Анна Дяченко і Іван Духняк.

12 — п. Стоколоса.

1000 дол. Олександра Піснячевська в незабутню пам'ять дорогого мужа, бл. п. Дмитра Піснячевського, економіста й кооператора, який помер в 1966 році в Парижі.

США (у доларах)

50.000 — Микола Громницький (заповітом).

10.128,60 із заповітного розподілу спадщини бл. п. Гліба Старовійта (переслала пані Валя Бабченко).

10.000 — Юрій Феценко-Чопівський, молодший у світлу пам'ять свого діда Константина, Директора Державного Банку України в Києві, і бабуні Марії Клепачівських.

2.690 — У пам'ять д-ра Юрія Івановича Феценко-Чопівського пожертви склали: 250 — Калігаро і Митрин; по 200 — Огайо Психіатричний Інститут, Юрій і Патриця Вигінни, Персі Д. Мі-

чель молодший, Василь Сердюк; 150 — Месільська Організація психічного здоров'я; по 100 — Софія і Микола Филипович, П. Гендріксон, Йосип Алян, Оксана і Леонід Мостович, Марія Пінкус, Психіатричний Інститут Америки, Д. А. Томас, Ірина Тимошенко, Неоніла і Юрій Личик; по 50 — Патрік Фостер, о. Василь Іващук, Ашок Джілгевар, Яніна Деляне, Ксеня і Юрій Кузьмич, Медичний Центр св. Терези в Вавкеган, Дев і Маржорі Сюті, Юрій Криволап, Ада Кулик, Браян і Марлен Летт, Олена Литваківська; по 25 — Олена й Іван Коровицькі, Бюро подорожі в Зіон, Спільники Барбаков, Келе Богель, Ганна і Петро Врублівські, Міляред і Росель Кост, Джемс Морей, Оксана і Олександр Воронін; 15 — Оксана Калиновська; 10 — Родина Мардж Фрідріх; по 5 — Родина Базарт, Варвара Петрус, Катерина Васильченко.

600 — Український Народний Союз.

По 500 — Микола Кушніренко, Українське Лікарське Товариство-Об'єднання Українських Ветеринарних Лікарів-Товариство Українських Інженерів Америки — Відділи в Чикаго з прибутку річного традиційного балю, пані Галина Врублівська-Медвецька в пам'ять Мама, бл. п. Марії Врублівської в 21-шу річницю смерті.

250 — Федеральна Кооператива Самопомоци в Нью-Йорку.

По 210 — Ольга Завойко — збірка на Папахиді бл. п. Всеволода Завойка — внук сот. Андрія Завойка; збірка під час тризни у пам'ять Всеволода Заліско (жертвували: по 25 — Д. і А. Олійники, М. і А. Марченки; по 20 — В. Самійленко, І. Лютий; 15 — А. Суходолів; по 10 — В. Коба, Н. Гаврилюк, О. Северин, Є. Балабан, Ю. Сікорська, Маленький, Н. Косоріг, З. Іллюк, В. Якимчук, В. Сердюк; 5 — О. Проскурня).

По 200 — Константин Бень у пам'ять батька бл. п. Василя Бень б. ад'ютанта Головного Отамана Симона Петлюри, сот. Василь Сердюк.

150 — Державний Центр УНР.

По 100 — Український Культурно-Громадський Осередок «Основа» в Клівленді Огайо, Союз Українських Комбатантів, Кооператива Самопоміч в Жерзей Сіті. Проф. Іван Решетар з Дружиною.

75 — сот. Василь Сердюк.

По 50 — Ганна Пилипюк, пані Собко, Каса Самопоміч в Сиракуз, Володимир Бакум, Український Культурно-Громадський Осередок в Клівленді в пам'ять бл. п. Мартина Лещука.

40 — Галя і о. Микола Степаненко у вшановання св. п. Юлії Безсонів.

35 — Андрій Жарський.

По 25 — Михайло Медвецький з нагоди 80-ліття Голови Об'єднання бувших вояків Армії УНР і Українського Резистансу Антона Семеню-

ка, Олександра Бражник, Галина Єфремов, Наталія Лукіянович, Остап і Олександра Самолюк, Лев Шанковський, Омелян Омецінський.

По 20 — Іван Лесько, Омелян-Михайло Тишовницький, о. Михайлюк і Паніматка, сот. Василь Сердюк (на утримання могили Головного Отамана).

15 — Марія і Федір Гайові, С. Кікта, Ніна Черняк, Марія і Юліан Бачинські.

10 — Володимир Трембіцький.

5 — Микола Горішний.

(у франках)

610,81 — Українська Православна Церква в Майплевуд.

598,64 — Є. і К. Степовий, М. і Є. Піддубний, С. і В. Степовий.

56,02 — о. Михайло і Паніматка Надія Михайлюк.

КАНАДА (у доларах)

500 — Павло Костенко з фонду Василя Стахорського.

250 — Товариство Просвіта в Тундер Бей.

200 — Головна Управа Української Стрілецької Громади в Канаді.

150 — Катерина і Богдан Мусій на квіти на могилу Головного Отамана.

По 100 — Митрополит Василій з Вінніпегу і Українська Народня Каса в Монреалі.

50 — Кредитова Кооператива північного Вінніпегу.

40 — Ольга Колянковська.

(у франках)

5.006 — Комітет Українців Канади Відділ у Монреалі.

100,25 — д-р Е. Бурштинський.

Виправлення похибки

У Бюлетені ч. 51 було поміщено: 95 дол. — Відділ Комітету Канади у Гамільтоні у пам'ять Галини Кристанович. Має бути: Комітет Українок Канади Відділ у Гамільтоні у пам'ять Галини Кристанович. Прохаємо нам вибачити за цей недогляд.

НІМЕЧЧИНА

3.376 франків — Архиепископ Дублянський.

200 нім. мар. — Паніматка Леоніла Луговенко.

По 100 нім. мар. — д-р О. Вінтоняк і Т. Шинкарюк.

25 кан. дол. — проф. Т. Цоцюра.

30 нім. мар. — В. Огородник.

БЕЛЬГІЯ

200 фр. фр. — Теодор Трубич.

АНГЛІЯ

100 фунтів із заповіту бл. п. Євгенії Франчук.

10 фунтів — Я. і С. Деннс.

20 нім. мар. — Петро Свідер.

НОРВЕГІЯ

880 фр. фр. — Віра Петренко.

ДАНІЯ

100 дан. кор. — Федір Малиновський.

50 фр. фр. — Федір Малиновський.

ШВАЙЦАРІЯ

500 фр. фр. — Борис Лотоцький де Велігост.

АВСТРАЛІЯ

152,20 фр. фр. — Володимир Савчак.

Висловлюємо нашу найщирішу подяку всім жертводавцям за їхнє високе зрозуміння важливості культурної дії, а в парі з тим і політичної ролі, такої установи у центрі Західної Європи, якою є Українська Бібліотека ім. Симона Петлюри в Парижі. Наша глибока вдячність також всім тим, хто ініціює збірки, їх переводить і займається згодом переказом грошей. Без вашого зрозуміння і без вашої щедрої допомоги наша Установа не змогла б дійти до рівня, на якому вона тепер знаходиться. Допоможіть нам і в майбутньому міцно держати смолоскип української культури у цьому європейському центрі.

Апелюємо зокрема до старших українських подруж, які не мають дітей. Не дозвольте, щоби ваше майно пропало безслідно. Завчасно призначіть його на розбудову Української Бібліотеки і Українського Музею ім. Симона Петлюри в Парижі. Ваші імена будуть увіковічені золотими буквами у цих святинях української культури.

Рада Бібліотеки

ОДЕРЖАНІ НОВІ ВИДАННЯ

ТВОРЧИСТЬ ІРИНИ БАНАХ-ТВЕРДОХЛІБ — малярство — емаль — графіка — батік — вибірка — кераміка. Українська Могилянсько-Мазепинська Академія Наук. Серія: Біо-бібліографії ч. 3. Текст мовами українською і англійською. Торонто 1987. Дар Академії.

ШАЯН, Володимир. Віра предків наших. Видавничий Комітет при Святині Дажбожій в Гамільтоні, Онтаріо, Канада. Видавці: Об'єднання Українців Рідної Віри. Гамільтон — 1987. Дар Видавців.

ОЛЕКСА ТЕРЕЗІЄВ (ЛЬОПА). Есей Володимира Янева з нагоди виставки живописів в УВУ. Український Вільний Університет. Мюнхен — 1982. Дар УВУ.

РЕЛІГІЙНЕ МИСТЕЦТВО РОДИНИ ПУЛЮІВ В УВУ. Впроповідне слово Володимира Янева на вернісажу (з доповненням Андреаса Гільмана). Український Вільний Університет. Мюнхен — 1981. Дар УВУ.

ЗБІРНИК МОВОЗНАВЧОЇ КОМІСІЇ, том 1. Науковий Конгрес у Тисячоліття Хрищення Русі-України. Мюнхен — 1988. УВУ — Філософічний Факультет, Наукові Записки ч. 13. Дар УВУ.

САМБРОС, Юрій. Щаблі — мій шлях до комунізму. Мемуарні нариси. Видання Сучасности 1988. Дар В-ва.

ГРИНЬОХ, Іван, о. Введення до творів кард. Йосифа, Верховного Архиепископа. Видання. Сучасности 1988. Дар В-ва.

ЛАЗОРСЬКИЙ, Микола. Світлотіні (Збірник

історичних нарисів, оповідань, статей, спогадів). 1949-1969. Об'єднання Українських Письменників «Слово», Австралійська Філія. Мельбурн 1973. Дар Об'єднання по через Дм. Нітченка.

ФЕДОРОВ-ФЕДОРОВИЧ, Іван. Начало ученія детям або Острозький Буквар. Друкарня князя К. К. Острозького. Остріг 1578. Перевидано в Осередку Бібліографії Волині у Блумінгтоні, Індіана, ЗСА в 1988 р. Дар д-ра М. Бойка.

ЧИТАНКА БОЖОГО СЛОВА. Гурток вчених Острозької Академії. Друкарня князя К. К. Острозького. Остріг 1578. Перевидано в Осередку Бібліографії Волині у Блумінгтоні, Індіана, ЗСА в 1988 р. у шану Тисячоліття Хрищення українського народу. Дар д-ра М. Бойка.

БОЙКО, Максим. Нариси до історії української бібліографії 1073-1916. Осередок Бібліографії Волині, Український Медичний Архів-Бібліотека УЛТПА. Блумінгтон 1988. Дар д-ра М. Бойка.

БОЙКО, Максим. Володимир — Столичний град Волині. Видано коштами Марії Кротюк. Блумінгтон 1988. Дар д-ра М. Бойка.

СВЯТКУВАННЯ В КИЄВІ ТИСЯЧОЛІТТЯ ФРИСТІЯНСТВА РУСИ-УКРАЇНИ УЛАШТОВАНЕ УКРАЇНСЬКИМ КУЛЬТУРОЛОГІЧНИМ КЛУБОМ 5 ЧЕРВНЯ 1988 РОКУ. Передрук з «Українського Слова». Париж 1988. Дар Василя Мулика.

БОГОСЛОВІЯ. т. 50-ий. Видає Українське Богословське Наукове Товариство Рим 1986. Дар Видавництва.

ВОВЧОК, Марко. Народные рассказы Иво Книга. Москва 1985. Дар Французької Національної Бібліотеки.

ЄВТУШЕНКО, Павло Степ. Горлиці. Поезії, том I. В-во Праця. Прудентопіль, Бразилія 1967. Дар Автора.

ЄВТУШЕНКО, Павло Степ. Зов крови. Поезії, том III. В-во Праця. Прудентопіль, Бразилія 1967. Дар Автора.

ЄВТУШЕНКО, Павло Степ. Ультрамарин і бронза. Поезії, том II. В-во Праця. Прудентопіль, Бразилія 1967.

КАЛЕНДАР «ГОЛОС СПАСИТЕЛЯ» на 1989 рік. Друкарня «Голосу Спасителя», Йорктон, Саск. Канада. Дар Видавництва.

АНТОНОВИЧ, Дмитро. Українська культура. З передмовою К. Костева. Видання Українського Технічно-Господарського Інституту. Мюнхен 1988. Дар Видавця.

СЛОНІВСЬКИЙ, Євген. Збірник статей, доповідей і рецензій. Накладом автора. Торонто, Онтаріо 1988. Дар Автора.

П'ЯТИЙ СВІТОВИЙ КОНГРЕС ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ, Торонто, Канада, 23-27 листопада 1988 року. Відбитка з «Українського Слова». Париж 1988. Дар Василя Мулика.

ЧАПЛЕНКО, Василь. Іще дещо. Додаток до моєї книжки «Кому повім печаль мою?». Матаван 1988. Дар Автора.

МОВЧАН, Юліян. Збірка оповідань. Науково-Дослідне Товариство Української Термінології. Нью-Йорк, 1988. Дар Автора.

«ЛИС МИКИТА» — Нова українська опера за безсмертним твором Івана Франка, музика Василя Овчаренка, лібретто Леоніда Полтави у двох касетках. Дар Видавництва «Бук бай Мейл» в Петерсон, ЗСА.

КУКЛОВСЬКИЙ, Кір. Тріо для скрипки, чело і фортепіану. «Бук бай Мейл» в Петерсон, ЗСА. Дар Видавництва.

ПРО РУСЬ-УКРАЇНУ І УКРАЇНЦІВ. Відбитка з «Кракуса» в Кракові 1891 р. З польської мови переклав інж. Осип Мазурок в 1988 р. Дар Перекладача.

ТАЛМУД АБО НАУКА О ЖИДОВСКОЙ ВЕРЕ. Львов 1874. Дар інж. Осипа Мазурка.

ПОЛІТИКА — Таємниці польської розвідки. Переклад з польської мови Осип Мазурок. Едмонтон 1988. Дар інж. Осипа Мазурка.

КУКЛЮВСЬКИЙ, Кір. Хай летить наша пісня крилата. Текст Леоніда Полтави і Єлисавети Куклювської, музика К. Куклювського, оп. 47-1. «Бук бай Мейл» в Петерсон, ЗСА. Дар Видавництва.

КУКЛОВСЬКИЙ, Кір. Сүйта на українські теми. Для симфонічної оркестри. Музика К. Куклювського, оп. 37. «Бук бай Мейл» в Петерсон ЗСА. Дар Видавництва.

ПАЛІЙ, Микола М. Сім коротких п'єс (переклад з еспанської мови). В-во Ю. Середяка. Буенос Айрес 1988. Дар Миколи Палія.

НА ГРОМАДСЬКИЙ НИВІ. З діяльності ЦПУЕН (1968-1987). Упорядник Б. Шарко. Мюнхен 1988. Дар Головної Управи ЦПУЕН.

ТВОРИ ВАСИЛЯ ГРЕНДЖІ-ДОНСЬКОГО. Том X. Спогади, листи. Видання Карпатського Союзу, Відділ у Вашингтоні. 1988. Дар Крапт. Союзу.

ШТУЛЬ, Катерина. Місто Шевченко. П'єса на три дії. Видавництво «Українського Слова» в Парижі. Париж 1988. Дар автора.

ЗИБАЧИНСЬКИЙ, Орест (Орлан). Воля до свободи. Думки про світ, людину й абсолют. Дослідна Фундація ім. О. Ольжича в Австралії. Сідней-Париж 1988. Дар Видавництва.

ВАСИЛЕВСЬКИЙ, Леон. Україна та її проблеми. Переклад з польської Богдан Подолянко.

В-во Книга, Друкарня Миколи Цюрака. Аделаїда, Австралія 1988. Дар Миколи Цюрака.

ТРЕБНИК ПЕТРА МОГИЛИ, КИЇВ 1646. Друге Видання. Перевидання з оригіналу, що появився у друкарні Києво-Печерської Лаври 16 грудня 1646 року. Видання УАПЦ в Австралії і Новій Зеландії, НТШ в Європі і Академічного Видавництва д-ра Петра Белея. Канберра-Мюнхен-Париж 1988. Дар Архієпископа Володимира.

СТЕЦЮК, Григорій. Непоставлений пам'ятник. Інститут Дослідів Волині. Накладом автора і учасників подій. 1988. Дар приятелів публікації.

ЯВОРСЬКИЙ, М. І. Нарис Історії України. Частина перша і Частина друга. Державне Видавництво України. Київ 1923. Дар Миколи Цюрака.

ЮВІЛЕЙНІ СВЯТКУВАННЯ ТИСЯЧОЛІТТЯ ХРЕЩЕННЯ УКРАЇНИ У СВЯТУ ПРАВОСЛАВНУ ВІРУ. Українська Православна Катедра Святого Володимира. Парма, Огіо 1988. Дар С. Кікти.

ПРОКОПОВИЧ, Теофан. Володимир. Трагедія на 5 дій. Група Нове Покоління Парма, Огіо 1975. Програма виставки в Клівленді 3 і 4. 12. 1988. Дар С. Кікти.

СІРИК, Грицько. Під сонцем обездолених. (Республіка) частина десята та (у Бельгії) частина одинадцята. Накладом автора. Торонто, Канада 1988. Дар автора.

КІЙКО, Іван. Московське пекло. Спогади очевидця. Накладом автора. Торонто 1988. Дар автора.

РЕГЕНСБУРГ. Статті — спогади — документи. До історії української еміграції в Німеччині після Другої світової війни. Наукове Товариство ім. Шевченка. Нью-Йорк-Париж-Сідней-Торонто 1985. Дар В. Любка.

ЗАХАРЧУК-ЧУГАЙ, Р. В. Українська народна вишивка. Західні області УРСР. Наукова Думка. Київ 1988. Дар Ольги Возниці.

ЛАСОВСЬКА-КРУК, Мирослава. Володимир Великий. Історична драма на 3 дії. Торонто 1988. Дар мгр. Анни Степанюк-Троян.

КЕДР, Ростислав. Поезії. Збірка третя. Накладом автора. Торонто 1982. Дар Віри Селянської.

СТУС, Василь. Палімпсести. Поезії. Перепис з рукопису і замітки Надії Світличної. Дар Віри Селянської.

ТВОРИ ВАСИЛЯ ГРЕНДЖІ-ДОНСЬКОГО. Том VIII. Щастя і горе Карпатської України. Щоденник. Видання Карпатського Союзу, Відділ у Вашингтоні. 1987. Дар Карпатського Союзу.

СКАРБИ ДАВНЬОГО УКРАЇНСЬКОГО МИСТЕЦТВА. Релігійне Мистецтво 16-18 стол. Каталог виставки Українського Музею в Нью-Йорку. Дар Музею.

Пропам'ятна медаля з написом з одного боку: 175-РІЧЧЯ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ВЕЛИКОГО УКРАЇНСЬКОГО ПОЕТА, ХУДОЖНИКА І МИСЛИТЕЛЯ ТАРАСА ГРИГОРОВИЧА ШЕВЧЕНКА і з барельфом Поета з другого боку. Бронза. Відлита в Україні. Дар Леоніда Плюща.

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ УКРАЇНСЬКОЇ ГЕЛЬСІНСЬКОЇ СПІЛКИ. Відбитка з «Українського Слова» в Парижі. Париж 1988. Дар Василя Мулика.

ІНТЕРВ'Ю ГОЛОВИ ПРОВІДУ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ ДЛЯ «УКРАЇНСЬКОГО СЛОВА». Відбитка з «Українського Слова». Дар Василя Мулика.

НОВИЙ ОБРІЙ, Альманах ч. 8. У 20-ліття існування Літературно-Мистецького Клубу ім. Василя Симоненка в Мельбурні і у 1000-ліття Християнства України. Упорядкування та загальна редакція Дмитра Чуба. Дар Упорядчика.

ПРОКОПОВИЧ, Теофан. Володимир. Трагедія на 5 дій. Група Нове Покоління. Парма

Огіо. Програмка виставки в Торонті 11. 03. 89. Дар Режисера Ігоря Цішкевича.

ПРОКОПОВИЧ, Теофан. Володимир Трагі-комедія на 5 дій. Український переклад Отця д-ра Івана Тилявського. З Крехівського рукопису. Сценічна версія видання Нового Покоління. 1988. Дар Ігоря Цішкевича.

БЮЛЕТЕНЬ ПОЛІТИЧНОЇ РАДИ ОУНз, ч. 15. Мюнхен-Манчестер-Нью Йорк 1989. Дар В. Томківа.

ХОЛМСЬКИЙ СОБОР. Українське Видавництво. Краків 1940. Дар В. Томківа.

ПЕРЕПИСКА и другие бумаги шведского короля Карла XII, польского Станислава Лещинского, татарского Хана, Турецкого Султана, Генерального Писаря Филипа Орлика и Киевского Воеводы Иосифа Потоцкого, на латинском и польском языках. Издание Императорского Общества Истории и Древностей Российских. Москва 1847. Дар В. Томківа.

МІТРИНГА, Іван. Наш шлях боротьби. Перша частина. Рукопис. Дар Ковалевського.

7 довгограючих пластинок з літургійними напівами, народними піснями і з музикою. Дар Анатолія Коваленка.

МИТРОПОЛИТ ВАСИЛЬ ЛИПКІВСЬКИЙ. Проповіді на двох касетках з мистецьким музичним оформленням. Проповіді читає Микола Французенко, інформаційні дані — Олександра Воронина, диригентура — Іван і д-р Василь Трухлі, координація — Галина Грушецька. Дар Галини Грушецької.

ВИННИЧЕНКО, Володимир. Поклади золота. Роман. Українська вільна Академія Наук у США. Дар УВАН у США.

КАРТА ГУЦУЛЬЩИНИ Богдана Крижановича. З поділкою 1:250000. Дар Гуцульського Дослідного Інституту в США.

ХАРКІВ — АРХІТЕКТУРА, ПАМ'ЯТНИКИ. Фотоальбом. Мистецтво. Київ 1986. Дар проф. Людмили Боярової.

Одержано 20 цінних книг від Анатолія КОВАЛЕНКА в Швайцарії.

КИЕВ — Что? Где? Как? Фотопутеводитель. Мистецтво. Киев 1988. Дар мгра. Володимира Ковальчука.

КОГУСЬКА, Наталія Л. Пів-століття на громадській ниві. Нарис історії Союзу Українок Канади, 1926-1976. Дар Відділу Союзу Українок Канади ім. Княгині Ольги у Вінніпегу.

СТЕЧИШИН, С. і КОГУСЬКА, Н. Нариси з історії української культури. Книга перша. Дар того ж Відділу у Вінніпегу.

КЕИВАН, І. Нариси з історії української культури. Книга третя. Дар того ж Відділу у Вінніпегу.

ГАЙДАРІВСЬКИЙ, Василь. Циркачка. Оповідання. Украпрес. Грілей, ЗСА 1986. Дар пані Гайдарівської по через Братство св. Симона в Парижі.

КОГУТ, Микола. Дослід українського поселення в Бельгії у початку 1989 р. Дар автора.

КОМІТЕТ КОЛИШНІХ УЧНІВ УКРАЇНСЬКОЇ РЕАЛЬНОЇ ГІМНАЗІЇ В ЗАЛЬЦБҮРЗІ. Незабутні роки 1945-1950. Пам'яткове видання. Нью Йорк — Чикаго 1987. Дар Дарії Княжинської-Семеген.

МАКАРІЙ, Архієпископ. Православ'я на Україні. Товариство Україна. Київ 1980 —

МОЗАЇКИ ТА ФРЕСКИ СОФІЇ КИЇВСЬКОЇ. Мистецтво. Київ 1975 —

МУЗЕЙ ІСТОРИЧНИХ КОШТОВНОСТЕЙ УКРАЇНСЬКОЇ РСР. Реклама. Київ 1975 —

ПРАВОСЛАВНИЙ ЦЕРКОВНИЙ КАЛЕНДАР НА 1989. Видання Екзарха всієї України Митрополита Київського і Галицького.

КИЇВ. Фотоальбом. Мистецтво. Київ 1974. Всі п'ять видань — дар Екзархату в Києві.

КАЛЕНДАР ПРАЦІ, на 1989 Рік Божий. Видавництво оо. Василян. Прудентопіль, Бразилія 1989 р. Дар Видавництва.

Шістнадцять різних книжок. Дар п-і Катерини Штуль.

ТОРБА СМІХУ І МІШОК РЕГОТУ. Тисяча веселих жартів. Зібрав і впорядкував Пилип Шайда. Ст. Пол. Міннесота 1989. Дар Пилипа Шайди.

П'ЯТДЕСЯТЛІТТЯ СОЮЗУ БУВШИХ УКРАЇНСЬКИХ ВОЯКІВ В КАНАДІ. Пропам'ятна Книга. Гамільтон 1987. У двох примірниках. Дар Генеральної Управи СБУВ в Канаді.

СПОГАДИ ОЛЬГИ БАЙЛЮК з дому СТАХУРИ. (дуже цінний рукопис-машинпис від Першої світової війни до 1970 року). Прага 1979 року. Дар авторки по через д-ра Володимира Поповича.

Одна книга. Дар П. Свідера.

ТРЕТІЙ СВІТОВИЙ КОНГРЕС ВІЛЬНИХ УКРАЇНЦІВ. Видання Секретаріату Світового Конгресу Вільних Українців. Торонто-Нью Йорк-Лондон 1988. Дар СКВУ.

БУКОВИНА. Український незалежний журнал. 1976-1986. Повне переплетене видання всіх річників. Дар Богдана Федоровича.

ВЕРШИНА «ВАНТУ» у ВОКЛЮЗ, велика аквареля 50 x 70 Олександра Сірецького. Дар мистця.

ГОРБАЛЬ, Микола. Збірка поезії і пісень. Машиновий, впорядкований перепис оригіналів. Передмова Валентина Мороза і післямова Наді Світличної. Дар Віри Селянської.

ДОМАШЕВСЬКИЙ, Микола. Історія Гуцульщини. Том II і Том III. Гуцульський Дослідний Інститут. Чикаго 1985 і 1986. Дар автора.

УКРАЇНСЬКИЙ КОМБАТАНТ. чч. 2, 7, 9, 10. Дар д-ра О. Вінтоняка.

УКРАЇНСЬКИЙ ІСТОРИК ч. 1-4 (97-100). Дар д-ра О. Вінтоняка.

СЕММО, Олександр. Соборність (22.1-31.8.1919). Накладом автора. Філадельфія 1989. Дар автора.

СТЕПАНЕНКО, Микола. Борець за ідеї української нації. (Петлюріяна — 1). Два примірники. Видавництво «Україна». Вашингтон-Філадельфія 1981. Дар автора.

СТЕПАНЕНКО, Микола. Шосте коло. Видавництво «Україна». Вашингтон 1979. Дар автора.

СІРИК, Грицько. Під сонцем обездолених. Частина дванадцята. На плавуні. Накладом автора. Онтаріо, Канада 1989. Дар автора.

ШАЙДА, Пилип. 35-літній Ювілей Української Православної Церкви Св. Володимира й Ольги в Ст. Пол. Міннесота. 1950-1985. Дар автора.

ЛУБСЬКА, Ольга. Колосся шелестить. Поезії. Українське Видавництво. Мюнхен 1955. Дар Оксани Киянки.

ЛУБСЬКА, Ольга і КИЯНКА, Оксана. Каруселя. Збірка для дітей. Ілюстрації Оксани Киянки. Дар Оксани Киянки.

ПОЛТАВА, Леонід. Котячий хор. Дитяча поема. Вво Центр. Управи СУМ. Брюкселя 1976. Дар Оксани Киянки.

Сердечно дякуємо всім, хто нам надіслав ці видання.

Ми не змогли помістити листу надісланих видань у чужих мовах. Вони будуть поміщені в наступному числі.

Bibliothèque Ukrainienne Symon Petlura à Paris Українська Бібліотека імені С. Петлюри в Парижі

6, rue de Palestine - 75019 PARIS

Téléphone : (1) 42.02.29.56 - Fax : (1) 48.03.14.12

Для переказу грошей
Поштовеkonto : C.C.P. 8369 06 L Paris
6, rue de Palestine. — 75019 PARIS

Банковеkonto :
Crédit Lyonnais 134, rue de Belleville. 75020 Paris
N° 59359 H — Bibliothèque Ukrainienne S. Petlura

РІК XXXIV — ч. 55

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЮЛЕТЕНЬ

ГРУДЕНЬ 1992

ПОВОРОТ СИМОНА ПЕТЛЮРИ В УКРАЇНУ

«ПЕТЛЮРІВСЬКІ ЧИТАННЯ»

Полтава вшанувала пам'ять Симона Петлюри

Відзначення першої річниці Незалежності України в серпні 1992 року було доброю нагодою для переведення ряду інших подій в Києві. Вони притягнули велике число членів Східної та Західної діаспори як рівнож дуже поважне число наших земляків з усіх земель України. Між ними подіями на перше місце висовується ФОРУМ Українців в дні від 21 до 23 серпня. Крім того відбулися різні конференції перед тією датою і після неї, концерти дуже високого рівня, мистецькі виставки і т. п.

Окреме місце в цих подіях зайняла стріча двох Урядів України: державного Центру з Президентом УНР в екзилі, Миколою Плавюком, на чолі і державних кругів Києва з Президентом України, Леонідом Кравчуком, Верховної Ради і Уряду. Вона відбулась у приязності делегатів форуму у Палаці «Україна» і на ній був прийнят весь Дипломатичний Корпус наявний у Києві. Це була символічна передача повноважень екзильного Уряду УНР руками Миколи Плавюка у руки Леоніда Кравчука. Подія ця, під вечір 22. 08. 92, була величною, незвичайно святочною і вона увійде в нашу історію з виїняткову великою вагою.

Всі ці події стояли на незвичайно високому рівні, проходили в атмосфері глибоко розуміння їхнього значення і ваги і залишать вони тривкий слід в їхніх учасників і в історії українського суспільства.

Але була ще одна подія з високим змістом і далекоїдучого значення.

Як відомо, ім'я Симона Петлюри, з яким переплетена вся наша історія від 1917 року і всі наші самостійницькі пориви до вільного й незалежного життя та вся наша історична реальність сьогодення, було глибоко приховане советським димом і наш народ в теперішній Україні майже нічого не знає про цю найбільшу Постать наших безперервних змагань від дати постанови Української Народньої Республіки до недавніх днів. Тому два роки появились у Києві чи не перші рядки про С. Петлюру. Від того часу правда почала пробивати грубу кригу, але дуже поволі.

І ось, з нагоди перебігу згаданих подій в нашій столиці відбулась поїздка групи людей з Києва до Полтави, у місто, де родився і вистав Петлюра. Було це своєрідне паломництво на тему: «Петлюривські читання» і воно зробило поважний відголос у цьому великому місті. Шкода, однак, що воно не було як слід продумане, бо відбулося під час перебігу одної Конференції і ряд людей, які бажали прилучитись до поїздки, не могли цього зробити через своє заангажованя у цій Конференції. Нижче подаємо цінні рядки Миколи Плавюка на тему цієї поїздки. В. М.

Вулиця Загородна в Полтаві, перейменована рішенням міської ради літом 1992 року на вулицю Симона Петлюри. Хата з лівого боку гурту людей належала батькам Головного Отамана. Знесена у 1960-их роках, на її місці побудовано великий будинок. Знімка зроблена в 1920 році.

**НАШИХ МЕЦЕНАТІВ, ЖЕРТВОДАВЦІВ, УСІХ ЧЛЕНІВ
І ПРИХИЛЬНИКІВ ВІТАЮТЬ З НАГОДИ СВЯТ І ШЛЮТЬ
ПОБАЖАННЯ ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ**

Укр. Бібл. і Музей Визвольних Змагань ім. Симона Петлюри

За почином депутата і Голови Т-ва Просвіта ім. Т. Шевченка, Павла Мовчана, що є рівночасно Головою Представництва в Україні Т-ва Бібліотеки ім. Симона Петлюри в Парижі, вшанування Симона Петлюри включено у серпневі святкування в Києві.

Пам'ять про цю найбільшу постать української історії починає відроджуватись в Україні. В пресі починають появлятися цікаві й продумані статті і про події періоду 1917-1920 років, і про Голову Директорії. Вийшли також деякі його твори. Треба буде ще, однак, багато зусиль, щоби його ім'я зайняло належне йому місце у пам'яті теперішньої України.

Оригінальність задуму Павла Мовчана лежала в його спробі відзначити пам'ять про Симона Петлюру в його рідному місті, Полтаві. Для цього він зорганізував подорож автобусом з Києва у Полтаву в середу 26 серпня. Ініціати-ва була знаменитою, але вибір дня не був удалий. Це був другий день Наукової конференції про УНА в Києві і тому ряд людей, а між ними і Директор Бібліотеки ім. Симона Петлюри в Парижі, інж. Василь Михальчук, що саме цього дня рано мав доповідь на цій конференції про світла і тіні українського збройного зпротиву у Другій світовій війні, не змогли взяти участі в цій оригінальній подорожі.

Підготовкою святкування у Полтаві зайнявся Микола Кульчицький, Голова Т-ва Просвіта і Народного Руху України в Полтаві. Він його провів дуже успішно і простора зала обласної філармонії була переповнена зацікавленими полтавчанами і прибувшими учасниками Форуму з Києва.

Моральним господарем цього, мабуть першого, відзначення, у таких формах, пам'яті Головного Отамана в його рідному місті припала честь бути буйшому Президентові УНР в екзилі, Миколі Плавюкові. У своєму виступі він вказав на все значення постаті Симона Петлюри в найновішій історії України і підкреслив всю далекозорість його у ставленні основ під дію Державного Центру УНР в екзилі. Тільки тепер починають в Україні усвідомлювати собі повністю його роллю у цій державній праці. Хоч і не судилось Великому Синові Полтави побачити теперішні дні, коли відновлена Незалежність України з почуттям відповідальності і неприхованим ентузіазмом відкрила ствердження, що вона є переємницею державно-націона-

льних традицій УНР і правонаслідницею тих ідеалів, за які він боровся і за які віддав життя, то боротьба його успішно завершена і заповіти виконані.

Як відомо, заходами Бібліотеки і під практичним керівництвом Представництва її в Україні був проголошений Конкурс про ранню суспільну діяльність Симона Петлюри завдяки стипендії ім. д-р Людмили Бризгун. Він буде цікавою соціологічною спробою у боротьбі із стереотипами, яких намагався виплекати в Україні большевизм та їх закорінити. На цьому святкуванні в Полтаві виступив один із молодих учасників Конкурсу, Олександр Чекмишев. Він і дав присутнім дуже вичерпний образ життєвого шляху і дії Симона Петлюри.

Кандидати історичних наук Микола Пашко і Віктор Рев'юк подали багато невідомих до тепер в Україні інформацій про вклад Симона Петлюри в державне будівництво Української Народної Республіки. Перший з них навітлював діяльність під кутом її значення в українській визвольній державницькій дії і в засіванні державницької думки в народі, а другий — подав цікавий огляд большевицької боротьби з Петлюрою і «петлюрівщиною», змальовуючи весь запас злобних засобів у боротьбі з глибоко закоріненним у народі явищем. Ці засоби були вельми широкі.

На тому тлі дуже цінну доповідь про Петлюру зробив член Спілки Письменників України, П. Ротач. Після закінчення Другої світової війни він вернувся в Україну і йому постійно не давали спокою. Поліційні власті все допитували його по лінії його публікацій в журналі «Пробоем» у Празі. Ілюструючи своїми переживаннями советську добу, в якій треба було працювати українським патріотам-державникам, він висловив глибоке переконання, що в сучасній Україні пам'ять про Симона Петлюру існує, але вона глибоко захована і лежить дуже часто у шарах підвідомости. Тому доведеться вживати довгих і вмілих засобів, щоби її увести в діяльну людську свідомість. У свій виступ П. Ротач успішно вплив ряд віршів приявного на святкуваннях о. Миколи Степаненка, що присвячені С. Петлюрі.

Павло Мовчан висловив подяку місцевим організаторам «полтавських читань», що проробили вельми плідну роботу для підвищення державницького думання якраз у цьому місті і

Рівне вшанувало ім'я Головного Отамана, назвавши одну зі своїх вулиць його ім'ям.

запевнив, що такі «читання» будуть відбуватися щорічно і поширюватись також на інші міста й місцевості.

Не можна не відмітити, що у залі філармонії побули не тільки шанувальники Симона Петлюри, але і ті, хто плянував внести замішання, роблячи спроби кинути зерно сумнівів. Спроби ці не вдалися. Вірно, що вони не вдаються і в дальшому.

На запит про ролію Симона Петлюри в погромах в часі першої світової війни дуже тактовно й коректно відповів Микола Кульчицький. Він дав влучні пояснення про те, як советська агентура намагалась у викривленому світлі представляти тогочасні події із виразною тенденцією не лише фальшиво обвинувачувати за них С. Петлюру, але й поширювати їх включно до підпалювання конфліктів між євреями і українцями, хоч за поповнені злочини С. Петлюра відповідальності не ніс. Навпаки, він всіма силами намагався їх поборювати. Відповідаючи на поставлене питання, М. Кульчицький висловив думку, що саме тепер, у незалежній Україні, настав час відкрити архіви і на основі документів об'єктивно вивчити роки революційних зривів в Україні і назвати справжніх винуватців багатьох трагічних подій. Настав час для вказання пальцем на справжніх інспіраторів і виконавців терору ГПУ і ЧеКа, жертвою якого впали тисячі невинних людей.

До тих усіх справ пора дійсно підходити, але спокійно й розсудливо. Адже дійсно починають відкриватись архіви ЧеКа, НКВД, КГБ, компартії та інших злочинних установ і українські дослідники повинні б звернути основну увагу на ґрунтовний розгляд усіх недоступних до тепер документів, де приховано багато правди. Дай Боже, щоби в слідуючих читаннях про Симона Петлюру і про його боротьбу за нашу незалежність було вияснено всі справи включно до ролі Москви в підступному вбивстві цього Великого Сина України.

Після закінчення конференційної частини відбулась успішна мистецька частина, концерт відомого полтавського ансамблю народних танців і камерного хору з репертуаром шедеврів церковних налітків.

Переповнений день незвичайними святкуваннями і враженнями із побуту на слідах родинного життя Симона Петлюри і його перших кроків на суспільній роботі, закінчився спільною вечерею, що її zorganizували гостинні полтавчани. У свободній атмосфері заставлених столів продовжувались розмови і про події в Україні, і про підсумки святкувань, і про успішні засоби для спопуляризування імені великого Полтавчанина.

Була піднесена думка — і одноголосно одобрена всіма приязними — про відновлення в Україні журналу «Тризуб», якого заініціював у Парижі перед своєю трагедією Симон Петлюра. Журнал цей був цінний глибиною державних демократичних думок на його сторінках і його віднова в теперішній Україні зможе відіграти поважну ролію. Павло Мовчан піднявся вийти з ініціативою в цій справі за допомогою Товариства Просвіта. Якщо ця думка буде в Україні реалізуватися, українська громадськість у західному світі повинна б широко включитись і прийти з належною допомогою.

Уряд в Києві, на чолі з Президентом і з Парляментом, не є тільки теперішньою, від 24 серпня 1991 року, з'явою. Його коріння проростають значно глибше від менту прийняття повноважень від Миколи Плавюка, Президента УНР в скзилі. Від тепер він стає переємником і продовжувачем державно-національних традицій УНР, а тим самим — продовжувачем великого діла Симона Петлюри в українському державному будівництві. Керівні органи України стають свідомими нової ситуації.

На вічі 24 серпня, з нагоди Першої річниці відновленої Державности України, з коротким словом виступив Іван Плющ, Голова Верховної Ради. Він виразно підкреслив вагу Симона Петлюри у новій сторінці української історії. Ця заява, чи не вперше з уст Голови Парляменту на велелюдних зборах, є певним показником. Тож надіймося, що так як широка діяльність Михайла Грушевського стає популярною в Україні, так і вся дія Симона Петлюри стане популярною у всіх верствах нашого народу в теперішній Україні, починаючи від шкільного до росту і кінчаючи на державних мужах.

М. П.

КОНКУРСОВІ ДОСЛІДНИЦЬКІ НАУКОВІ ПРАЦІ ПРО СИМОНА ПЕТЛЮРУ В УКРАЇНІ

Після заснування, в червні 1991 року, Представництва у Києві Української Бібліотеки ім. Симона Петлюри в Парижі, Головою якого став Павло Мовчан а його заступником — Дмитро Степовик, пішли спільні роздумування про діяльність Представництва в Україні з метою успішного спопуляризування Петлюріяни. Советський режим, як відомо, докладав усіх сил, щоби ім'я Симона Петлюри використати з людської пам'яті. І якщо між найстаршим поколінням ці сліди, захищені у глибинах душ, ще можна часом відшукати, то у молодшого і наймолодшого, що починає тепер приглядатись до суспільного життя, про це не знають майже нічого. Тож повернення повної пам'яті про Великого Сина України стало щоденною потребою.

Спільним рішенням Бібліотеки і Представництва було намічено Конкурс на дослідницькі роботи про ранню діяльність С. Петлюри на громадському полі перед Першою світовою війною. У перших розмовах з Представництвом уважалось за відповідне звернути увагу на студентську молодь. Згодом, Представництво залучило до проекту також молодих науковців і дало оголошення про Конкурс у 1-му числі «Літературної України» з 1 січня 1992 р. такого змісту.

КОНКУРС НА КРАЦЮ ПРАЦЮ ПРО СИМОНА ПЕТЛЮРУ

Українська бібліотека імені Симона Петлюри в Парижі та її представництво в Україні оголошують конкурс на кращу історико-дослідницьку або літературно-публіцистичну працю про життя і діяльність відомого українського політика, публіциста, лідера національно-визвольної боротьби періоду Української Народної Республіки Симона Васильовича Петлюри. До участі в конкурсі запрошуються особи до 35 років — студенти, аспіранти вищих шкіл і академічних установ України, молоді письменники й публіцисти.

Умови конкурсу такі. У праці повинен якомога повніше бути висвітлений період діяльності Симона Петлюри до першої світової війни (до серпня 1914 року): громадська діяльність, виступи в пресі, зв'язок з політичним рухом, праця на ниві культури. Розмір твору від 40 до 50 сторінок машинопису: якщо це буде дослідження, необхідний науковий апарат — насамперед, примітки і бібліографія. Термін конкурсу: від початку січня до 30 червня 1992 року. Праці розглядатиме авторитетне журі конкурсу, утворене Товариством приятелів Українсь-

кої Бібліотеки імені Симона Петлюри в Парижі, яке за найкращі твори присудить три премії: першу в розмірі 200 канадських доларів, другу — 150, третю — 100 канадських доларів. Для преміювання послужить Стипендійний Фонд імені доктора Людмили Бризгун Товариства приятелів Української Бібліотеки імені Симона Петлюри. Для учасників конкурсу, які захочуть продовжити дослідження життя в діяльності Симона Петлюри на монографічному або дисертаційному рівнях, відкриється можливість працювати в Українській Бібліотеці імені Симона Петлюри в Парижі з метою збору матеріалу.

Написану й передруковану у двох примірниках працю автори мають у зазначений термін надіслати на адресу: Київ-601 МСП, бульвар Лесі Українки 20 — редакція «Літературної України», секретаріат.

Василь Михальчук,
директор Української Бібліотеки
імені Симона Петлюри в Парижі:

Павло Мовчан,
голова представництва в Україні Бібліотеки
імені Симона Петлюри в Парижі:
Дмитро Степовик,
заступник голови.

Нагороди були побільшені дещо пізніше на 400, 300 і 200 канад. доларів. Конкурс цей був уможливлений, як згадано в оголошенні, стипендійним фондом ім. д-р Людмили Бризгун. Ще у початках 80-их років д-р Констянтин Бризгун в Торонті зробив внесок до Бібліотеки, у формі пожертви, для заснування Стипендійного Фонду у пам'ять своєї дружини, д-р Людмили Бризгун. Гроші ці не залишились бездіяльними, а тому що не було якоїсь окремої нагоди для їхнього стипендійного використання, вони працювали аж до тепер, значно себе поширюючи. Родина Бризгун була першою у цій переважливій ініціативі і ми є певні, що інші, коли потреба для допомоги студіючій молоді в Україні стають поважними і спішними, долучаться до цього величного діла.

До розгляду надісланих праць цього першого й оригінального Конкурсу в Україні було запрошене журі в такому складі: проф. д-р Еміль Круба (Париж), Голєва і проф. д-р Іван Кошелівець (Мюнхен) та проф. д-р Віктор Коптілов (Париж), члени. Журі розглянуло надіслані праці і присудило нагороди в такому порядку:

1-ша нагорода: *Тарас Пустовіт за працю «Симон Петлюра. Полтава, період 1879-1902».*

2-га нагорода: *Наталя Сидоренко за працю «Перо гартоване в борні. Публіцистика Симона Петлюри у «Слові» 1907-1909».*

3-тя нагорода: *Андрій Ткачук за працю «Симон Петлюра».*

Праці всіх трьох авторів є більшого розміру і тому вимагали спеціального опрацювання та представлення у формі резюме, щоби вміститись в рамках нашого Бюлетеню. Це опрацювання взв на себе наш приятель, і знавець тих справ, проф. д-р Володимир Жила. Він ретельно проглянув всі три праці і сумлінно представив їхні резюме. Прохаємо його на цьому місці прийняти нашу щирі вдячність за цю цінну допомогу.

Наша щира вдячність також усім трьом членам Журі. Ве зважаючи на інші обтяження громадськими обов'язками, вони радо прийняли свої обов'язки і так само безсторонньо, з усіма критеріями об'єктивності й вимогливості, розглянули всі праці та дали свій осуд.

Наше, врешті, глибоке признання всім учасникам цього першого і вельми важливого під багатьма оглядами, Конкурсу, які відгукнулись на нього і вложили багато праці для підготовки своїх робіт. Подія ця увійде дуже успішно в історію нової сторінки культурно-політичного ставання України.

Треба надіятись, що це тільки перша спроба в поверненні пам'яті про Симона Петлюру в Україні і що за нею будуть слідувати ряд інших та що це славне ім'я займе належне йому місце в пам'яті українського народу.

В. Михальчук

СИМОН ПЕТЛЮРА ОЧИМА МОЛОДОЇ ГЕНЕРАЦІЇ В УКРАЇНІ

Нижче поміщуємо перші три праці, які одержали премію з Стипендійного Фонду ім. д-р Людмили Бризгун і які є цінними ластівками відродження народньої пам'яті в Україні.

Тарас Пустовіт має 33 роки. Родився у м. Кременчуці, але середню освіту здобув у Полтаві і там же поступив у музичне училище ім. М. Лисенка. Опісля закінчив Педагогічний Інститут також у Полтаві. Історик. Спочатку вчителював у м. Комсомольську, а з 1986 року працює науковим співробітником в державному Архіві Полтавської області. Має наукові публікації і друкується в районній і обласній пресі.

Наталя Сидоренко має 34 роки і походить з м. Ірпеня біля Києва. Закінчила журналістику в Київському Університеті і там же зробила аспірантуру, захистивши дисертацію. Працює викладачем на кафедрі історії літератури та журналістики і має цілий ряд публікацій з теорії публіцистики та історії української преси.

Андрій Ткачук має 35 років і походить з села Золотолин на Рівенщині. Має вищу освіту і формацію історика. Працював деякий час на Кримі, а потім був викладачем історії культури у Тернопільському Педагогічному Інституті. Зараз готується до захисту кандидатської дисертації про життя й діяльність Симона Петлюри.

Тарас ПУСТОВІТ

СИМОН ПЕТЛЮРА Полтавський період 1879-1902

Так сталося, що в Полтавському періоді біографії Симона Петлюри маємо найбільші прогалини. А це досить тривалий шмат часу — 23 роки із 47 років його життя. А далі, звідси ж пішов його родовід, тут пройшло його дитинство, тут здобував він свою освіту та починав громадсько-політичну працю. У Полтаві він зро-

став, формувався і мужнів. Не можна тут призабути і моральні впливи, що причинилися до різьблення його індивідуальності та формування його характеру. Та вкінці, як підкреслюють деякі дослідники, треба ще подбати про дані, що стосується його предків.

Тож автор в своїй короткій монографії

«Симон Петлора», опрацьований на підставі останніх знахідок, значною мірою старається заповнити частину згаданих прогалин.

Сім'я батьків Симона Петлори жила в Полтаві на вул. Загородній, 20. Тут слід пригадати, що тривалий час, особливо в 20-30 роках це місце вважалося заклятим і люди старалися обходити будинок, переходячи на іншу сторону. А вкінці, у 60-ті роки за часів Л. Брежнєва, цей будинок було знесено і на його місці поставлено 5 поверховий.

Батько Симона — Василь Павлович Петлора був нащадком старого козацького роду, приписаним до міщан м. Полтави. Він прийшов до Полтави ще парубком. Тут спочатку наймитував, а потім оженився і, приставши у прийми, став візником. Про його батька Павла та ма-

тір Анну відомостей мало. Звісно, що батько прожив не довгий вік, а матір, лишившись вдовою, пішла до монастиря, прийняла чернецтво і там і померла.

Мати Симона — Ольга Олексіївна походила від старого полтавського козацького роду Марченків. За даними Рум'янцівського опису 1767-69 рр. серед козаків міської сотні Полтавського полку значився Марченко Іван. Ольга Олексіївна, як відзначали сучасники, мала лагідну вдачу і поетичну душу. У неї був чудовий голос, вона знала багато народних українських пісень. Прожила Ольга Олексіївна складне, сповнене постійних турбот і тривог життя. Вона перенесла смерть дітей, тертури більшовицького ув'язнення, після якого через кілька днів померла в 1919 році, проживши 70 років.

Сестри Симона Петлори (правдоподібно Марина і Феодосія) перуть білизну на подвір'ї дому. Знімка зроблена в 1920 році.

Уся родина Симона Петлори та їх нащадки горділися тим, що вони козацького роду. Характерним в цьому відношенні є і висловлювання патріарха Київського і всієї України Мстислава I — сина рідної сестри Симона Петлори — Маріяни.

Родина Василя і Ольги Петлори була велика. Вони мали 12 дітей. Була це дружна сім'я з сильними українськими традиціями. У ній щиро шанували працелобство, порядність, гідність, любили українські пісні, підтримували реалігійні обряди і свята. Ще немовлятами померло їм троє дітей. А доля чотирьох синів і п'яти дочок склалася по-різному, для більшості — трагічно. Два старших брати Іван та Федір померли у молодому віці. Наймолодший з синів Олександр закінчив духовну семінарію, згодом став військовим, був полковником Армії УНР. Із п'яти сестер Симона найстаршою була Єфросинія. Вона зазнала багато страждань і померла в монастирі. Тетяна вийшла заміж за полтавського козака Павла Іваненка. Маріянна була замужем за полтавським козаком Іваном

Скрипником. Трагічною була доля наймолодших сестер — Марини та Феодосії. У 1937 році вони були заарештовані більшовицькою владою у Полтаві і страчені за «демонстрацію петлюрівщини».

Що торкається родоводу прізвища Петлора, то у м. Полтаві воно зустрічається неодноразово, зокрема в історичних джерелах та архівних документах.

Симон Петлора народився 10 травня. А це значить, що його небесний покровитель — Телесць. За гороскопом ті, хто народився під цим сузір'ям рано зростають, вони старанні в навчанні, володіють неабиякими здібностями концентрувати свою увагу. Вони, мов скеля, проявляють твердість і стійкість. Як і пророчив гороскоп, Симон рано доростав. Біля батька проходив перші життєві класи, як заробляються копійки на хліб, там і пройнявся повагою до праці візників. Усяку роботу Симон виконував старанно. Він, наприклад, охоче допомагав батькові. Від нього успадкував твердість у своїх діях, а від матері — лагідність і поетичність душі.

Коли Симону йшов 13 рік, він, проти батька, утік до школи і за два роки закінчив її першим учнем. Початкову освіту Симон одержав або в церковно-парафіяльній школі Преображенської церкви, або в земському училищі при Покровській церкві на Павленках. Автор висловлює думку, що останнє училище було більш вірогідним, не зважаючи на те, що це не була церковно-парафіяльна школа, на якій так наполягають інші дослідники.

Коли Симону було 15 років, він прийшов до Полтавського духовного училища (духовної «бурси»). Є свідчення, як подає автор, що йому вдалося поступити відразу в останню класу і закінчити училище з відзнакою. Рідна мова в училищі не вивчалася. І це на думку багатьох був страшний злочин з боку російського уряду.

Про побут Симона Петлора в бурсі збереглися спогади його колишніх приятелів. Один з них Іван Рудичев згадує так: «Так наче зараз бачу... хлопця... з ясними, що аж блистіли, очима, одягненого в руденську курточку зі стоячим коміром. Тримався просто ... А на лиці завжди лагідність і весела усмішка... Симон завжди охоче вступав у розмову і своєю простотою, безпосередністю й лагідністю збуджував симпатію до себе. З ним приємно було розмовляти».

У бурсі Петлора співав у хорі, вчився грати на скрипці. І саме любов до музики, зокрема до народної пісні, залишилася у нього на все життя.

Уже тут, у духовному училищі, у Симона з'являються глибокі національні почуття та навіть і прояви патріотизму. На кожному кроці він бачить приклади жорстокого гноблення українського народу з боку Росії, зокрема прагнення русифікувати місцеве населення. І це вже тоді викликало у молодого хлопця свідомий протест і породжувало прагнення всесторонньо передумати цю трудну проблему. Що більше, його починають хвилювати ідеї національного визволення, яке проникає глибоко у його серце та в його плоть.

У Полтавській семінарії, куди він вступив після училища, Петлора інтенсивно поповнював свої знання, зростав духовно, а його ідейні переконання і погляди утверджувалися з кожним днем. Тут, як слішно стверджує автор, він зробив свій остаточний життєвий вибір — присвятити свої знання, сили і життя для справи незалежної України і її народу.

Цей період з поважних причин був раніше слабо досліджений, як це стверджував, наприклад Василь Іванис. Тепер, коли автору вдалося виявити нові матеріали, він вважає за доцільне подати їх більш докладно. Він пише, що є свідчення, що в цій семінарії навчалися і старші брати Симона, що семінарія містилася поряд з духовним училищем, всього кількома номерами вище та що це було близько і зручно для навчання. Далі він подає, що за архівними даними семінарію перенесено в Полтаву з Переяслава в 1862 році. У ній було чимало досвідчених викладачів, а на 1 січня 1900 р. кількість семінаристів становила 500. Бібліотека семінарії складалася з 4022 назв та 6733 книг. У ній знаходилася Перекладання Євангеліє — визначна пам'ятка стародавньої української мови XVI ст. Дуже важливо відмітити, що з цього духовного училища, крім Симона Петлора, вийшли десятки відомих діячів. Полтавська духовна семінарія на певний період часу вважалася за найкращу, а її викладачі та вчителі бездоганно і відповідально до виконання своїх обов'язків, щоб викласти майбутнім «наступникам» з належними знаннями наступного покоління, щоб вони могли змиритися своїми невдачами з тим, як свідчили про життя школи, їх випускники з перших років свого життя, що вони залишилися на полтавщині

навчання. Серед тих, хто потрапив у «чорний» список невстигаючих був і Симон Петлора. Але винайдені автором щорічні звіти та списки семінаристів відразу відкидають усіякі судження та численні версії з приводу залишення Петлора на повторний рік навчання. Взагалі, в семінарії, мало хто з викладачів міг цікавити учнів своєю наукою. Як правило вчителі домагалися лише одного, щоб учні знали свій підручник.

Тим часом майже у всіх класах семінарії діяли гуртки учнів, які працювали на самоосвіту та тягнули за собою товаришів. Серед місцевих архівних документів є відомості, що на початку XX ст. семінаристи мали навіть свій нелегальний журнал «Розсвіт» національного напрямку. Жвавого розуму в семінарії не терпіли, за учнями постійно відбувався нагляд. А тут же і великодержавна шовіністична політика уряду не могла не розбудити свідомого протесту та протидії. Національне почуття було досить сильно розвинуте у семінаристів. На цьому ґрунті почалася організація українських гуртків. В семінарії з'являлися та розповсюджувалися заборонені книжки. А Петлора гуртував навколо себе однодумців, влаштовував «таємні» вечори, проявляючи вже тоді здібності майбутнього національного провідника з неабияким організаторським хистом. Маючи тісні зв'язки з городянами, семінаристи, як правило, збиралися секретно по домівках у когось з товаришів. Про те, як відбувалися такі збори та про знайомство Петлора з своїми друзями свідчать спогади П. Капельгородського. Згадує про це і Іван Рудичев. Він пише, що «С. Петлора належав до тих одиниць, що вміли гуртувати коло себе товаришів і впливати на них», а далі, що всі вони шанували Симона за його простоту й сердечність настільки, що його слово для багатьох робилося наказом: «Так сказав Петлора», або «так сказав Симон».

Перебуваючи у семінарії Симон Петлора співав у хорі, грав на скрипці і брався за диригентство. Тут автор згадує гостювання Миколи Лисенка в Полтаві на початку січня 1901 року. Таємний семінаристський гурток, користуючись нагодою, запросив Миколу Лисенка прослухати спів забороненої кантати композитора «Б'ють пороги», якою диригував С. Петлора. Композитор прийняв запрошення і прийшов до будинку семінарії. Але тут же з'явився ректор семінарії протоієрей Іван Пічета, ретельний русифікатор, який в брутальний спосіб накинувся на Миколу Лисенка, дорікаючи йому «Мазепинську інтригу». Проти ректора рішуче виступив Симон Петлора, заявивши, що Микола Лисенко є їх почесний гість і вони не дозволять нікому його ображати. За це управління семінарії зараз же виключило Петлору з «вовчим білетом».

Тут не можна обійти мовчанкою і роль, яку зіграла Полтава в українському духовому житті того часу. Вона, хоч і багатьом здавалася звичайним глухим містом, в якому повільно текло патріархальне і майже селянське життя, проте вона зробила свою роботу. В часи найпотішної російської неволі, як пише В. Січинський, «збереглася тут народна свідомість, передовсім у зовнішніх виявах та етнографічних ознаках. І коли інші міста Придніпровської України протягом XIX ст. швидко обмосковлювалися — Полтава гідно боронилася проти чужих впливів, проти чужої неволі... Полтавська хата, полтавський одяг, полтавська вишивка, полтавські страви, полтавські мистецькі вироби — все вважалося за найкращі, найчистіші, найбільш українські».

З метою пробудження в народі почуття самоповаги та національної свідомості у Полтаві ще в 60-их роках XIX ст. були створені напівлегальні гуртки «громади», які об'єднували представників передової демократично настроє-

ної інтелігенції та намагалися підняти освіту, записували народну творчість, розповсюджували твори Т. Шевченка. Про ці національні тенденції полтавчан, як пише автор, ще в 1860 році свідчив П. Куліш, який був вражений, що тут «по Кобзарю вже і Богу моляться», а на середину 70-их років минулого століття у Полтаві діяло вже ціле таємне національне товариство «Унія». Кількість членів цього гуртка сягала 80 чоловік.

Це ті полтавські джерела живили Петлюру упродовж усього життя. У них була закладена вища історична справедливість та закономірність. Таким чином з руїн Полтавського «згарпща», як пише автор, відродився «оборонний інстинкт нації», як образно називали Симона Петлюру, а його ім'я стало знаменом для українців у боротьбі за свою національну державу.

Весна 1902 року принесла на Полтавщину багато знаменних подій. Могутній селянський рух охопив майже всю територію губернії. Горіли панські маєтки, грабували економії. Але слідчі органи спочатку якимось чином не добачали в тому участі семінаристів. У той же

час, архівні документи полтавської жандармерії свідчать про неодноразові виїзди Симона Петлюри та його приятелів у неспокойні місця Полтавщини.

Зчасом полтавська поліція розплутала клубок. І тут один за одним під слідство попадали однодумці та приятелі С. Петлюри. Тільки по справі діяльності полтавської організації РУП (Револьюційна Українська Партія), пише автор, було назбирано 10 томів різних слідчих матеріалів. Інші хлопці, замітаючи сліди, тікали подалі, здебільшого, на Кубань і там осідали по українських селах. Симон Петлюра та Прокіп Полятенко, наприклад, опинилися в Кубанщині на ст. Смоленській. Тут вони знайшли притулок і роботу.

Таким чином полтавський період — це тривалий і важливий час в житті і діяльності С. Петлюри. Досліджуючи його, авторові пощастило відшукати цілий ряд архівних документів та матеріалів про Симона Петлюру та його оточення, які раніше не публікувалися. Цим самим удалося значно повніше висвітлити ті прогалини, які мали місце в багатьох монографіях та дослідженнях про Симона Петлюру.

Наталя СИДОРЕНКО

ПЕРО, ГАРТОВАНЕ В БОРНІ Публіцистика Симона Петлюри на шпальтах тижневика «Слово» (1907-1909)

Газета «Слово», легальний тижневик, з'явилася у травні 1907 року, після рішення партійного з'їзду Української Соціал-Демократичної Робітничої Партії (УСДРП) видавати свій орган у Києві. Дозвіл на її видання отримала Олена Олексіївна Корольова 12 травня 1906 року. Програма газети передбачала публікацію передових статей, фейлетонів, матеріалів із загальних питань економіки, політики і громадського життя, внутрішніх та закордонних оглядів, кореспонденцій, бібліографії, місцевої хроніки, листів, довідкового відділу, суміші тощо. Газету фінансувала петербурзька партійна організація, а «властиво один з її членів М. Шадлун» за свідченнями В. Садовського.

Від перших чисел, над виданням працювала редакційна колегія у складі Л. Міхури, М. Порша, С. Петлюри та В. Садовського. Офіційним редактором-видавцем була О. Корольова. Майже з перших чисел редакцію спіткали нещастя, посипалися грошові штрафи, конфіскації, включно до загрози ув'язнення редактора.

Зважаючи на тяжкі умови видання та політичне спрямування часопису, редактор-видавець О. Корольова ще у вересні 1907 року письмово сповістила до канцелярії київського губернатора, що до редагування газети вона запросила «міщанина Симона Васильовича Петлюру, залишаючи за собою право видання газети».

1908 рік мінувся для часопису «Слово» якось спокійніше — газета не штрафувалася, лише накладався один арешт. Як правило, тираж «Слова» не перевищував однієї тисячі примірників.

Уже з самих початків «Слово» стало для редактора Петлюри «життєвим прихистком, і невіддільною творчою долею». В листах до свого однодумця А. Жука, він писав: «Тяжко мені кидати Київ — особливо ж «Слово», з яким я так зв'язався органічно, на яке я дивлюсь, як на частину свого власного «Я». Можна сказати, що коли у мене й було якесь особисте життя — то воно цілком зв'язувалось, заповнялось і підтримувалось тільки інтересами «Слова». В іншому листі він писав: «Зв'язків з «Словом», звичайно не порвуть...»

І так «Слово» протягом двох літ користало з творчої наснаги та редакторської опіки С. Петлюри. З другого числа воно вже рясніло його публікаціями. Він виступав тут політичним оглядачем свого видання, може і писав передові статті, але вони друкувалися без підписів і тому не піддаються розшифруванню. Попервах він з'ясовував, чиї інтереси обстоює та чи інша партія та писав чимало інших статей, які з'являлися за його прізвиськом.

До речі, у восьмому числі «Слова» вміщено повідомлення про вихід у світ 32-сторінкової брошури Симона Петлюри «Українська Соціал-Демократична Партія в Австрії». Тут же і прихильний відгук «Ан.» про цю партію.

Стаття «Резолюція Київських робітників про терор і відношення до неї преси» — це приклад, як Київські робітники висували проти всіляких насильств, вбивств і грабежів, бо терор, на переконання Симона Петлюри, — це справа тих, що прикривалися революційним прапором, намагаючись ловити рибу в каламутній воді. В огляді «З українського життя в минулому році» С. Петлюра подавав свої роздуми над яскравими подіями цілого року. Розглядаючи діяльність різних українських партій, він зробив такий висновок: «Під кригою реакції не зупинялась течія політично-національного життя, не переставала текти і час від часу давала про себе знати то в таких подіях, як приміром, з'їзди українських політичних партій, то в резолюціях, які виносились цими з'їздами, то, нарешті, в прилюдних виступах представників партій в російському парламенті — в Державній Думі...» Тут справді по мистецькому розкриває Симон Петлюра підступні облудні дії Державної Ради, без затвердження якої жоден закон, жодна постанова Думи не мали жодної сили. Ця Рада, на його думку — це було те саме, яке просівало всі закони й циркуляри. Це з її благословення, стверджував С. Петлюра, «нове горе, нова чорна хмара арештів, трусів та різних репресій зішло над нужденними селянськими хатами».

Близько за темою до цих публікацій стояли такі матеріали «Герої злочинці» (1907) та «Над могилами похованих» (1908). Це памфлети про

неймовірну суспільну брехню, яка переінакшувалася під натиском не спростовних фактів. Не залишився С. Петлюра байдужим і до повідомлення про загибель на Риковських копальнях 269 шахтарів. Він задумувався над кожним рядком газетного репортажу. І тут же він вигукнував «фарисеї!» Публіцист бачив, як «плачуть жінки, що залишилися без чоловіків, плачуть осиротілі діти: не стало їм батька, втирають сльози дівчата, поховавши завчасу брата, милого...» — і саркастична фраза: «чутно тихий плач...»

Турботою про долю свого затурканого народу просякнута чимало матеріалів Симона Петлюри, опублікованих у «Слові». На шпальтах цього тижневика він розвінчував українських ура-патріотів, хоча не завжди точно адресував свої закиди. У статті «Нова Дума і національне питання», що була за його редакторства першим його виступом, він різко запитував читача: «Чи можуть сподіватися при такій Думі пригнічені нації Росії на те, що вона поліпшить їхню долю, дасть їм національну волю і забезпечить державними законами їх розвиток?» І тут же він відповідав: «Ні, не можуть!» Його осудження дій Третьої Думи викликало гостру реакцію з боку Київського тимчасового комітету у справах преси. І він притяг до відповідальності автора.

Віднині, пише авторка досліджу, Симон Петлюра сміливо бореться за «українізацію України». Він розуміє, що держава свідомо відбирала у пригноблених націй право на вітній національний розвиток, на національну школу і культуру; вона прагнула привести їх до духової загибелі та занепаду. І тому в статті «Українські катедри і пролетаріат», він вважав, що таке національно-безправне животіння українського громадянства — неможливе.

На окреме обговорення заслуговують дві статті «Українське село і еміграція в Америку» (1907) і «Переселення селян і українські земства» (1908). Вони насичені страшною атмосферою, «скрізь наші села бідні, скрізь недоля тяжка та злидні великі звели собі гніздо; в яке село не заглянете — ви не знайдете там «тихого раю», а слідком за Шевченком скажете: «Там неволя, робота тяжкая...» У статті «Переселення селян і українські земства» С. Петлюра намагався з'ясувати для себе причини залишення трудівниками насліджених місць. Це — передусім «земельний голод», утиски властей, відсутність самопорядкування і збурення населення проти своїх хазяїв.

Чимало матеріалу в «Слові» присвятив С. Петлюра і мистецтву. В статті «Вчиться у Шевченка» він високо поставив значення слова Кобзаря. У рецензії книжки Пилипа Капельгородського «На шахті», С. Петлюра відкрив молодий талант, що вмів змалювати правдиві картини створеної дійсності, а тут же видання Івана Рувкавишнікова для нього — суцільний «негатив».

Користуючись поважними критеріями естетики, авторка вважає, що С. Петлюра як автор рецензій і нотаток часом дещо переборщував в бік соціально-марксистських поглядів на мис-

тецтво. Тому, наприклад, йому видавалися похмурими «Щаблі життя» Володимира Вітвиченка, неправомірною звучала розвідка «Українські шестидесятники» Івана Стешенка і т. д. Високо оцінив С. Петлюра перекладача з іноземних мов, Марію Загірну. Він дивувався їй енергії, активній ініціативі та продуктивності. В огляді про поетичну антологію «Українська муза», Симон Петлюра вважав, що в ній подані автори «непропорційного талану». На його думку, тут багато «мотлоху», «літературної січки», серед чого «губляться справжні перла та коштовні речі поезії». «Дзвін», збірник, упорядкований В. Вітвиченком, з погляду С. Петлюри — це «перша ластівка клясової диференціації в українській журналістиці», але тут проповідується руйнівний індивідуалізм, а не творчий колективізм. Симон Петлюра називав «Літературно-науковий вісник» «живим цікавим органом», «Україну» визнавав спадкоємницею «Київської старини», та не без застережень сприймав і «Рідний край».

Симон Петлюра написав чимало театральних оглядів та пошанувань авторів. Його перу належала стаття, присвячена ювілею «найбільшій і найталановитішій красі української землі сцени» Марії Заньковецької. Симон Петлюра також автор брошури «До ювілею Заньковецької» (1908), відбитки з журналу «Україна».

На 23-му числі 1909 року «Слово» перестало існувати. Редакція це пояснила браком коштів: «Матеріальні засоби, які мала наша газета, вичерпані. Отже, робота, котру провадили ми два роки, силою обставин сплиняється».

Так закінчилася яскрава сторінка не тільки в історії української робітничої преси, а й у біографії редактора «Слова», блискучого публіциста-журналіста Симона Петлюри. «Слово» найбільше уваги звертало на прояви робітничого руху на всьому світі й особливо на Україні. Воно по-справжньому обстоювало справедливі національні домагання та звертало пильну увагу на потреби і прояви життя українського народу на всій його етнографічній території.

Його редактор Симон Петлюра виявився вдумливим аналітиком, неперевершеним завбавливцем розвитку подій, нетерпимим публіцистом, який повсякчас намагався бути на вістрі подій. Від його статей віяло духом боротьби, непідробним почуттям і войовничою непримиренністю.

Досвід, винесений із роботи в редакції «Слова», знадобився С. Петлюрі в майбутньому. Він виробився на висококласного публіциста, що продовжував зразки власної творчості також на шпальтах інших видань. Там він продемонстрував свій фанатичний патріотизм, чесний демократизм і незламну віру в силу нації.

Згодом, цей сміливий розвідник дійсності, Симон Петлюра поміняв сталеве перо на далеко дужчу зброю — шаблю. І за влучним висловом його приятеля В. К. Корольова, «написав своєю шаблею не сторінки, а цілі томи новітньої історії України» і розпочав нову епоху в нашій історії, яка, після сімдесятилітньої перерви, набирає знов сил і певності.

Андрій ТКАЧУК

СИМОН ПЕТЛЮРА

Конкурсowa праця цього автора починається коротким вступом про суспільно-політичне і культурне життя України перших десятиліть ХХ ст. Тут же автор і змальовує постать Симона Петлюри, начитаного юнака, який особливо любив оповідати прочитане. Оточення його — це бурсаки і семінаристи, переважно діти сільського духівництва. До речі, без них в той час

не обходилася жодна культурна подія в Полтаві. В 1898 році в семінарії засновано таємну українську громаду, на чолі якої стали Симон Петлюра і Микола Хмиря. До складу громади належало близько 30 семінаристів і, що характерно, у майбутньому чимало з них стали досить відомими українськими політичними і культурними діячами.

Семінаристи — громадівці збиралися на квартирах поза межами семінарії і читали гуртом книги українських письменників, революційну літературу, а найчастіше співали пісень. Велике значення для семінарської молоді мало проведення Шевченківських свят. Ці свята найбільше сприяли і поглиблювали національну свідомість і збільшували чисельність громадівців.

Для С. Петлюри, як і його оточення, пружиною, що привела весь механізм у дію, стали Шевченківські свята 1900 року. Тоді на квартирі у Сергія і Софії Русових харківський адвокат Микола Міхновський виголосив патріотичну промову, в якій обґрунтував ідею боротьби за самостійність України. Промова справила на молодь величезне враження. Без перебільшення, пише автор, можна сказати, що вона захопила значну її частину і не покидала її аж до 1917 року. Деякі ідеї М. Міхновського мали вплив на формування світогляду молодого Симона Петлюри. Проте його ідея «Україна для українців» ніколи не була ідеєю соціал-демократа С. Петлюри. Незабаром він навіть піддав її критиці.

1901 року сталася значна подія, яка кардинально змінила долю Симона Петлюри. У Полтаві гастролював тоді зі своїм хором відомий композитор і промадський діяч Микола Лисенко. Його концерти неодноразово приводили до національних маніфестацій та були поштовхом до поживлення українського руху. Тим разом на завершення одного концерту хор, порушивши заборони, виконав гімн «Ще не вмерла України». Слухачі, пише І. Андрієвський, спочатку «ніби зацікавили, тоді ціла зала підвелася, і нарешті по кінці ще якась мить мовчанки, а тоді громові оплески, крики, цілий рев овацій, безконечний гук, і старого нашого Кобзаря, нашу національну гордість, і славу, нашого дорогого землякам — полтавця слухачі на руках виносять зі залі аж до вестибюля».

Після цього небувалого для Полтави політичного інциденту, як виявилось, Симон Петлюра, без згоди начальства, запросив М. Лисенка до актовій залі семінарії, щоб послухати у виконанні промадівців кантату композитора «Б'ють пороги». Тут він виголосив гарячу промову в честь гостя. У розпалі зустрічі туди прибіг ректор семінарії протоієрей Іван Пічета. Він накинувся у брутальній формі на М. Лисенка зі звинуваченнями в «Мазепинській інтризі». Петлюра зараз же відповів ректорові, що Микола Лисенко гість семінаристів, прибув на їх запрошення, і він не дозволить ображати таку шановну людину. За цей виступ правління семінарії позбавило Петлюру можливості завершити останній курс навчання. Не допомогли тут і настирливі клопотання відомих громадських діячів у Петербурзі і Тифлісі. Петлюрі закрито назавжди можливість навчатися в Росії. І він це усвідомив на все життя, а інші громадівці-учасники інциденту прийняли це як суворе попередження.

Однак, Петлюра й надалі залишався провідником семінарської громади, одним із активних учасників «семінарського бунту» 1902 року. До речі, наслідки цього «бунту» були страшні — понад 50 юнаків виключено з семінарії, а навчання в ній на деякий час припинено. Громадівці, щоб не залишатися без діла, поповнивши ряди РУП (Революційної Української Партії), пішли на села, де стали поширювати революційну діяльність. Тим часом під впливом пропаганди РУП у 1902 році почали вибухати селянські рухи по селах Полтавської і Харківської губерній.

Цього ж 1902 року Петлюра пережив і одну приємну подію, у Львівському «Літературно-науковому віснику» вийшла його перша публі-

цистична праця, присвячена стану народної освіти на Полтавщині.

Події в духовній семінарії, селянські заворушення, можливість арешту змусили Петлюру виїхати на Кубань, але і там йому не усміхалася доля. На підставі матеріалу про його політичну неблагоннадійність, Петлюру, тоді учителя катеринодарського початкового міського училища, звільнено з посади. Деякий час він навіть не міг влаштуватися на будь-яку роботу. Тількищо за допомогою відомого дослідника Чорноморського козацтва Ф. А. Щербини, С. Петлюру прийняли в Комісію по розбору архіву і написання історії Кубанського козацтва. За час праці в Комісії на сторінках періодичних видань він друкував чимало різноманітних історичних досліджень щодо Чорноморського козацтва.

Невдовзі, С. Петлюра разом з місцевими українцями заснували Чорноморську Вільну Громаду, яка стала філією РУПу.

У 1904 році в Катеринодарі жандарми заарештували політичного піднадзорного М. Ткаченка з 118 листівками РУПу під назвою «До Чорноморських козаків» із закличками не стріляти у народ. При обшукі арештованого була вилучена Записка під псевдонімом «Симон». Це привело охоранку швидко на слід С. Петлюри і його негайно заарештовано.

Кілька місяців С. Петлюра і М. Ткаченко просиділи у в'язниці. Згодом під грошовий заклад місцевих козаків їх звільнено і вони нелегально виїхали до Києва. Про влаштування тут на працю не могло бути і мови через те, що Петлюру інтенсивно розшукувала охоранка. Поліція ще в жовтні 1904 року оголосила всеросійський розшук С. Петлюри, розіславши по цілій країні секретні циркуляри з його точними зовнішніми прикметами.

Київська організація РУП, щоб вийти зі складного становища, нелегально переправила Петлюру і П. Понятенка до Львова, де знаходився Закордонний комітет і видавнича база партії. Тут С. Петлюра перебував під партійним псевдонімом Святослав Татон.

Як добрий політичний керівник і організатор, С. Петлюра незабаром відчув трагічність ситуації у Закордонному комітеті РУП. Це свідчило про кризу, що огорнула партію, яка підійшла до розпаду на три течії. Кризу в партії у грудні 1904 року розглянула надзвичайна Конференція РУПу, в якій брав участь і Симон Петлюра. Після конференції він став в'язником провідником РУПу та йому доручено редагування партійних часописів «Праця» і «Селянин».

Доцільно буде згадати й те, що емігранти-наддніпрянці, а особливо ті, хто сповідав соціалістичні ідеї, почували себе в Галичині незатишно, а іноді й відчували непорозуміння та відчуження з боку галицьких українців. Багатьом галичанам особливо інтелігенції, були незрозумілими потяг наддніпрянців до соціал-демократичних ідей та їхня залежність від російських партій. Галичани стояли на тому, що треба створювати власні партії з своїми самостійними програмами й бути виразниками волі всього українського народу. З другого боку, закликали наддніпрянців вести більше рішучу боротьбу за волю України з російським царизмом. Симон Петлюра мабуть був чи не єдиним з соціал-демократів, що відразу знайшов порозуміння з галичанами й як публіцист співпрацював у їх виданнях, зокрема, у «Волі».

Тут у Львові Симон прослухав курс Підпільного Українського Університету, де викладав увесь цвіт галицької інтелігенції. Після прослухання курсу С. Петлюра став вважати І. Франка своїм учителем.

Лише у грудні 1905 року, після амнесії, С. Петлюра повернувся зі Львова до Києва, щоб

там продовжувати революційну діяльність. Тим часом у Києві відбувався Другий З'їзд РУП, на якому Революційна Українська Партія змінила назву на Українську Соціал-Демократичну Робітничу Партію (УСДРП), але залишилася стояти міцно на національному ґрунті. Про авторитет С. Петлора серед соціал-демократів та визнання його як лідера свідчить і те, що коли обирався редактор центрального органу партії, то В. Винниченко запропонував свою кандидатуру, на що делегати погодились. Але С. Петлора переконливо довів, що В. Винниченко у силу своїх колывань і нестійких переконань не може бути редактором. Мабуть, з того часу бере початок неприязнь між двома талановитими українцями, яка у дальшому і не розвіялась, а, навпаки, відчутно давалась взнаки та шкодила справі.

У січні 1906 року С. Петлора перебував уже в Петербурзі і редагував місячник «Вільна Україна», теоретичний орган партії УСДРП. На шостому числі, на жаль, «Вільна Україна» в силу переслідувань поліції, з одного боку, та складної ситуації у самій партії на Україні, з другого, припинила своє існування. У липні 1906 року С. Петлора повернувся до Києва. Тут завдяки рекомендації і наполяганням М. Грушевського, С. Петлора влаштувався на посаду секретаря щоденної української газети «Рада». Це видання було органом Радикально-Демократичної Партії, діячі якої досить скептично, якщо не вороже, дивилися на соціал-демократів.

З 1907 року у Києві почав виходити українською мовою часопис «Україна». У його редакції працював С. Петлора, завідуючи театральним відділом. Нарешті влітку цього ж року УСДРП вдалося заснувати у Києві легальний тижневик «Слово». До редакційної колегії ввійшли С. Петлора, М. Порш, згодом В. Садовський та Х. Міхура. Редактором-видавцем була Корольова. З 21 числа ЦК УСДРП доручив редакцію «Слова» С. Петлорі. «Слово» було надзвичайно цікавим тижневиком, різноманітним, гострим, за що неодноразово притягали до відповідальності його редактора. Тижневик протримався до середини 1909 року і припинив свою появу з двох причин: не було змоги легально пропагувати соціал-демократичні ідеї та найосновніше — видавцям бракувало фінансової бази.

С. Петлора, не маючи змоги отримати працю у Києві, переїхав до Петербургу й став на роботу бухгалтера транспортного товариства. На Україні в той час встановилася сильна реакція. Багато членів УСДРП знаходилося в ув'язненні, багато емігрувало за кордон. В Петербурзі Петлора швидко знайшов спільну мову з студентською молоддю, співпрацюючи з студентами переважно у нелегальних гуртках. Тут склалися у Петлорі міцні контакти з депутатом Другої Державної Думи Ф. А. Щербинною і з редактором політичного журналу «Вестник Європи» М. Славінським. Таким чином петербурзький період був важливим фактором у зміцненні позицій С. Петлора серед авторитетних українських політичних кіл. Він завойовував тут авторитет політичного діяча і за ним утвердилася характеристика розважного і розумного політика. До його успіху чимало причинився величавий Шевченківський вечір, що відбувся в цьому ж 1911 році з нагоди 50 роковин смерті поета. Концертна частина вечора включала найкращі мистецькі сили Петербургу. Виступали три промовці, серед яких, побіч великого вченого і знаменитого оратора професора М. Ковалевського нікому для широкої публіки невідомий, Симон Петлора. Це був перший блискучий виступ майбутнього видатного промовця.

У 1911 році С. Петлора покинув Петербург і влаштувався на посаду бухгалтера великого підприємства в Москві. Там він одружився з

Ольгою Опанасівною Більською, там і народилася їх донька Леся.

Репресивні дії російського імперського уряду привели до того, що українська політична думка в легальних умовах до 1912 року була зведена нанівець, україномовні видання існували лише одиницями, і ті ж, врешті-решт, були остаточно припинені 1914 року.

З 1912 по 1916 роки С. Петлора спільно з О. Саліковським редагували журнал «Украинская жизнь». Значення цього журналу, особливо після 1914 року, коли ліквідовано усі українські видання, було напересічним в історії політичної і культурної думки України. В деякі періоди О. Саліковський відходив від журналу і редактором його був С. Петлора. «Украинская жизнь» — це солідний науково-теоретичний орган українства, який зміг об'єднати біля себе кращі інтелектуальні сили України. Чимало статей на його сторінках належало Петлорі. Це сильно утвердило його авторитет і він зайняв помітне місце серед української громадськості та став активним учасником усіх культурних подій. Як свідчать сучасники, Петлора уже тоді дуже реально дивився на політичні процеси у Російській імперії, зокрема в питаннях нетерпимості частини російського суспільства до вирішення українського питання. Він попереджував нашу громадськість про небезпеку ілюзій щодо російських лібералів.

В Москві С. Петлора найближче зійшовся з видатним ученим Російської Академії Наук Ф. Є. Коршем. Це була надзвичайно освічена особистість, і чи не єдиний із росіян, що так широко пройнявся ідеєю національно-визвольної боротьби українського народу й практично допомагала українцям у цьому. Ф. Корш прекрасно володів українською мовою, як учений-філолог відстоював її окремість, як росіянин-громадянин зазначив право за українцями на певне історичне місце в сім'ї європейських народів. Він цілком був певним того, що з часом український народ все рівно вибере самостійність розвитку, був проти політичного втручання чи приборкання національного руху.

Коли 1916 році Корш помер, Петлора на його могилі виголосив російською мовою вдумливу траурну промову від українців. Закінчив він такими словами: «За щирю порадоньку, за слово сердечне, за добрий привіт і дружню допомогу прийми щире спасибі і земний поклон!»

Московський період життя і діяльності С. Петлора був, без сумніву, важливим етапом у формуванні його політичного світогляду, його поглядів на визвольний рух і майбутнє України. Життя у Петербурзі і Москві фактично сформувало його як українського політика-самостійника. Чимало причинився тут похід армії генерала Брусілова в Галичину, арешти галицьких українських політичних діячів, розгром «Прогресу», різних наукових товариств, руйнування всього національного і культурного життя. Для С. Петлора стало зрозумілим, що російський уряд ніколи не поступиться для українців.

Тому він створив власну концепцію становлення України як у складі Російської імперії, так і в контексті європейських міжнародних відносин. З уваги на те, що представники інших народностей Росії уже з початком війни з трибуни Державної Думи заявляли про свою лояльність щодо уряду і війни, а з українців ніхто подібних заяв не робив, С. Петлора прийшов до висновку, що імперський уряд що мовчанку може розглядати як вічний український сепаратизм і старатися убити рештки національного культурного життя. Тому він виготовив маніфест-деклярацію щодо відношення українців до початку війни. В обговоренні її брали участь ще троє українців: адвокати О. Хруць-

кий, номінальний видавець «Української життя», Я. Шеремішинський та Д. Дорошенко.

У декларації чітко зазначалося, що між Росією і Австрією українці вибирають сторону Росії і будуть чесно боронити свою землю. Далі стверджувалося, що українці заслуговують на вирішення своїх проблем. Отже декларація, пише автор праці, була справжнім висловом настроїв широкого українського загалу. Її оголошено в журналі «Украинская жизнь».

Міністр уряду УНР О. Шулгин, розглядаючи цю декларацію, вважав, що вона була першим виявом участі України в закордонній політиці, коли фактично такої держави не існувало і про неї можна було говорити лише пошепки. За думкою цього ж Шулгина, у декларації С. Петлюра орієнтувався не лише на Росію, але й на країни Антанти, з певними демократичними традиціями.

З уваги на те, що полум'я війни все більше охоплювало Європу і російська адміністрація запровадила жорстоку цензуру, Петлюра залишив редакцію «Української життя» і влаштувався до громадської організації «Союз Земст-

ва и Городов», яка займалась постачанням діючої армії. Ця напіввійськова посада дала йому змогу бувати у військових частинах і вести політичну роботу серед українців. Лютнева революція у Росії застала його вже на Західному фронті. Про авторитет Петлюри серед солдатів свідчить такий факт, що його, цивільну особу, обрали головою Українського Військового Комітету Західного фронту. Як повноважений представник цього Комітету, він 5 травня 1917 року прибув до Києва для участі у роботі першого Всеукраїнського Військового З'їзду. З'їзд цей відбувався у напруженій політичній атмосфері. Тимчасовий уряд на проведення його згоди не дав, а командуючий Київським гарнізоном пригрозив у разі проведення застосувати до його учасників військову силу. Все-таки, з'їзд відбувся, а Петлюру обрали у Президію з'їзду, як представника Західного фронту.

Підсумком діяльності з'їзду було утворення Генерального Комітету, головою якого обрали цивільну особу С. Петлюру. Це було, якщо брати всеукраїнський масштаб, визнання його як одного з провідників української політики.

ГОЛОВНИЙ ОТАМАН ВІЙСЬК

УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ
РЕСПУБЛІКИ

Симон Петлюра 1920 р.

ч.

Ваше Высокопреосвященство,

*Користуючись з слушної нагоди, проїзду ... міністра Берман-
ко через Львів. Заешам Вам свій привіт і подяку за пра-
цю для добра українського народу, яку Ви, серед неміжних
тих умов, протрадили. Маю надію, що 1920 рік при-
несе нашому змуреному народові більше радощів, ніж
минувий. Бажаю Вам сил і непокладної праці
для добра нашої дорогої України.*

*Зустрітись з Вами
Петлюра*

Лист Головного Отамана до Митрополита Андрея Шептицького ще до тепер не публікований. Його оригінал знаходиться в Державному Архіві у Львові, копію передав у Бібліотеку ім. Симона Петлюри в Парижі Владика Михайл Гринчишин.

ПРО ФУНДАТОРІВ СТИПЕНДІЇ

Є люди, що говорять постійним вогнем доброти і ласки до громадської справи. Їм вдається запалювати своєю теплотою інших і тоді громадськість багатіє своєю суспільною дією і слід успіхів лишається глибоким.

Щедрою добротою до суспільної роботи горів наш земляк д-р Костянтин Бризгун. Він їй віддавав себе і свої матеріальні засоби.

Походженням своїм Костянтин Бризгун є з Волині. Родився він у селі Брижкові 14 грудня 1892 р. Його батьки, Іван Бризгун і Єлисавета з Кохомських, мали дворянське походження і 12 дітей, але, не зважаючи на походження, їхні матеріальні засоби не були блискучими. Батько помер, коли хлопчикові було 3 роки і його, малого, віддали на виховання до тітки до містечка Шумськ. Початкове навчання він здобував у містечку, а до гімназії ходив в Острозі.

Тут довелося хлопчикові мріяти з життям і його труднощами. В Острозі він утримував себе лекціями і допомагав в праці у бібліотеці. Зроджена ще в дома любов до музики, заставила Костика до дальшого вдосконалення в цьому ділі і в старших класах гімназії він почав дирижувати струнною оркестрою. Крім того, співав у церковному хорі. Цей перший юначий гарт у підході до суспільної роботи лишить сліди на нього на все дальше життя.

Осягнувши атестат зрілості в Острозі, у тій цитаделі українського духа і культури, де кожний старий мур ще пахнув відгомонам великого минулого, молодий Костик їде до брата у Сибір. У місті Томську він вступає на медичний факультет місцевого університету, але не вдоволяється самим сухим засвоєнням медичних знань, а цікавиться життям, яке біжить довкола нього і включається у діяльність Української студентської громади в Томську.

Закінчивши медицину, молодий Бризгун переїжджає на початку бурхливої весни 1917

року у Київ і відразу вступає до Богданівського полку у ранзі сотника-лікаря. Тоді ж приблизно він одружується з Людмилою Скорюк, з якою разом студіював у Томську і... українізує своє прізвище з Бризгунова на Бризгун.

Відрядження до місії Червоного Хреста веде молоде подружжя у Німеччину, де на нього чекає робота репетиторства укр. полонених. Після роботи у таборі в Нойгамері, де в них родилася донька, Бризгуни переїжджають у Відень, а потім у Чехо-Словаччину. Тут д-р К. Бризгун влаштовується військовим лікарем у Мункачеві, потім працює у Гуменному, а ще згодом переїжджає у Братиславу, де відкриває свій власний лікарський кабінет, не перериваючи, однак, праці у воєнному шпиталі.

У Братиславі подружжя повністю ангажується у громадську роботу. Костянтин засновує філію ужгородської Просвіти і займається допомогою потребуючим студентам, а Людмила створює Рідну Школу при Просвіті. З вибухом подій на Закарпатті в 1939 р. д-р Бризгун виїжджає туди, щоби взяти участь у будові молодій державі, і стає повітовим лікарем у Дубовому. Перемога мадярів веде його до їхнього арешту, з якого йому вдається втекти.

В 1945 році вся родина, батьки і дві доньки, знаходить притулок в Регенсбурзі в Баварії, а 4 роки пізніше переїжджає до Канади. Найкращі роки життя ці лікарі, Костянтин і Людмила Бризгуни, посвятили українській громадській праці в Європі, але ще й в Канаді вони старались сіяти зерна прикладної роботи, підтримуючи всіма силами громадський організований лад. Щоби лишити інший вимір прикладу та щоби відмітити значення дослідів Петлюряни, д-р Костянтин Бризгун заснував Стипендійний фонд ім. д-р Людмили Бризгун при Українській Бібліотеці ім. Симона Петлюри в Парижі.

ЛИСТА ПОЖЕРТВИ НА БІБЛОТЕКУ

Франція

1.000 фр.: О. Сірецький.

По 500: О. Волянський, М. Берк і М. Любінецька.

400: Іван Ковач.

300: Осип Троян.

250: Марія Завойко.

240: родина Крамарів.

По 200: І. Скороход, В. Кошопал, Н. Токайло, Ф. Савюк, Г. Олевська, Ж. П. Олевський і О. Гайдуківська.

150: К. Бодрель.

120: О. Жураківська.

По 100: І. Пелех, А. Олевський, М. Олевський, І. Музика, А. Головка, А. Марушак, О. Кокоць, Т. Маяцький, І. Пташечнюк, Р. Стеців, І. Вергун.

70: С. Луців.

По 50: М. Лехів і В. Коцора.

20: І. Музика.

ЗСА

26.356,48 дол.: Ольга Старовійт із заповіту Мужа, бл. п. Гліба Старовійта.

3.000: Я. С. С. Мстислав.

365: в пам'ять бл. п. Онисима Врублівського. Жертвували: 30: Н. Масник; по 25: І. Целевич, Н. і Л. Кузики, Г. Харук, Л. і С. Личики, Л. і В. Палій, Н. і А. Іванів, Д. і Е. Менцінські; по 20: Ю. Оброца, П. Вичинний, О. і М. Крехтяк, З. і О. Литвинишини, Н. і С. Голяшні, С. і С. Струтинські; по 10: М. і Ю. Малєцькі, О. і О. Заброцькі, І. і Б. Мришцуки, З. і Р. Бігуні.

300: Український Народний Союз.

По 250: Український Релігійний і Культурний Осередок ім. Св. Андрія в Норт Порт.

150: Державний Центр УНР в екзилі.

100: д-р Ігор і Дарія Витвицькі в пам'ять Батька, бл. п. д-ра Степана Витвицького, б. Президента УНР в екзилі.

50: д-р Яків Шумелда.

40: А. Жарський.

По 25: О. Омецінський, І. Лесько, полк. П. Войновський, Г. Єфремова і Г. Вигінна (на Бюлетень).

22: п-і Мирошниченко.

По 20: В. Шиприкевич і п-м. Н. Михайлюк у пам'ять бл. п. о. Михайла Михайлюка.

По 10: Л. Данчук, К. Луценко, М. Семенець і І. Кононів.

5: В. Наконечний.

3: М. Горішній.

Канада

300 дол.: О. Торишак.

250: Ніна Пеленська в пам'ять Мужа, бл. п. Петра Пеленського.

220: Українська Суспільна Служба в Тундер Бей.

По 200: Філія УНО Торонто-Захід і Т-во Просвіта в Тундер Бей.

1.180 фр. фр.: КУК в Монреалі (чистий дохід із Свята відзначення Листопадового Зриву, 3. 11. 1991).

Німеччина

100 н. м.: В. Ірклєвський.

70: Ю. Семенко.

20: В. Огородник.

Англія

200.000 фт. стерл.: Іт. Л. П. Свідер.
10 фт. стерл.: В. Томків.
50 н. м.: П. Свідер.

Інші країни

50 дол.: Владика І. Прашко в Австралії.
200 кан. дол.: Ф. Малиновський в Данії.
100 фр. фр.: В. Петренко в Норвегії.
100 фр. фр.: В. Савчак в Австралії.

ЛИСТА ПОЖЕРТВ НА МУЗЕЙ ВИЗВОЛЬНИХ ЗМАГАНЬ 1917-1920

Франція

15.000 фр.: Олександр Яримович.

ЗСА

325 дол.: д-р Теодор і Марія Залуцькі.
300: Українське Лікарське Т-во півн. Америки в Іліной, Об'єднання Українських Ветеранарних Лікарів Америки і Канади і Т-во Ук-

раїнських Інженерів Америки в Чікаго.

Канада

250: Ніна Пеленська в пам'ять Мужа, бл. п. Петра Пеленського.

2.239,68 фр. фр.: Галина Козир в пам'ять Мужа, бл. п. Олександра Козира, Лицара Хреста Симона Петлюри.

НАДІСЛАНЕ

ЛІТОПИС ВОЛИНИ. Науково-популярний Збірник Волинезнавства. Інститут Дослідів Волині у Вінніпезі. Ч. ч. 4, 6, 8, 9, 10-11, 12, 13-14. Дар Інституту.

КАРТА РАДІАЦИОННОЇ ОБСТАНОВКИ НА ТЕРРИТОРИЇ УКРАЇНИ. Мас. 1:1.000.000. Вінниця 1991. Дар д-р Світлани Покровської.

Юрій Семенко переслав 21 цінних книг з ділянки гри у шахи.

ПЕТРІВ, Іван. В надії на чужі багнеті. Товариство Культурних Зв'язків з Українцями за кордоном УРСР. Київ 1967. Дар Юрія Лазаренка.

УКРАЇНСЬКИЙ ПРАВОСЛАВНИЙ КАЛЕНДАР НА 1992 РІК. В-во Рідна Церква. Новий Ульм 1992. Дар Владика Анатолія.

ВИСОЦЬКИЙ, С. О. Княгиня Ольга і Анна Ярославна — славні жінки України. Наукова Думка. Київ 1991. Дар Віктора Коптілова.

БЕРЛИНСЬКИЙ, М. Ф. Історія міста Києва. Наукова Думка. Київ 1991. Дар В. Коптілова.

ЯВОРНИЦЬКИЙ, Д. І. Історія Запорозьких Козаків. т. 1. Наукова Думка. Київ 1991. Дар В. Коптілова.

ПРОГРАМА І СТАТУТ НАРОДНОГО РУХУ УКРАЇНИ. Київ 1991. Дар С. Кричильського, Голови Відділу Інформації Рівенського Крайового НРУ.

НАРИС ІСТОРІЇ КОНГРЕСУ УКРАЇНЦІВ КАНАДИ А ТОРОНТІ. Редакція Василя Дідука. КУК відділ в Торонті. Торонто 1991. Дар В. Дідука.

ГОРГІЄВ, Т. Б. і БОНДАРЕНКО, П. С. Шаховий Етюд на Україні. В-во Здоров'я. Київ 1966. Дар Юрія Семенко.

ШАХОВСЬКИЙ, С. Геній Поетеси-Борця. До сторіччя з дня народження Лесі Українки. Т-во «Україна». Київ 1971. Дар Олександра Яримовича.

ШТУЛЬ, Катерина. Поворот. П'єса на три дії. Перевидання Союзу Українок Франції. Париж 1992. Дар авторки.

ВІЛЬЧИНСЬКИЙ, Ю. М., СКРИННИК, М. А., СКРИННИК, З. Е. Розвиток філософської думки в Україні. Частина I і Частина II. Львівський Державний Університет. Дар Юрія Вільчинського.

АПАНОВИЧ, Олена. Розповіді про запорозьких козаків. Дніпро. Київ 1991. Дар авторки.

АНТОНОВИЧ, Володимир. Про козацькі часи на Україні. В-во Дніпро. Київ 1991. Дар Костя Коваленка.

100 РОКІВ ПОЛТАВСЬКОМУ КРАЄЗНАВЧОМУ МУЗЕЮ. Тези доповідей, каталоги ювілейних виставок. Полтавське обл. відділення Т-ва култ. зв. з українцями за кордоном. Полтава

1991. Дар Музею.

ЛУК'ЯНЕНКО, Лев. За Україну, за її волю... Київ 1991. Дар Костя Коваленка.

УКРАЇНСЬКА ІКОНА. Каталог 24-ох Ікон. Мистецтво. Київ 1991. Дар Миханя зі Львова.

СТЕПОВИК, Дмитро. Українська мистецька класика. Болгаристика. Бібліографічний покажчик. Добровільне Товариство любителів книги. Київ 1988. Дар автора.

ЛІТОПИС УКРАЇНСЬКОЇ ПОВСТАНСЬКОЇ АРМІЇ. 21. В-во Літопис УПА. Торонто 1991. Дар Видавництва.

ОБЕРЕЖНО-КРИМ! Прес-Бюлетень Народної Ради. Київ 1992. Дар Леся Таниока.

ОСАДЧУК, Петро. День відкритих дверей. Поезії, сатира і гумор. Радянський Письменник. Київ 1991. Дар автора.

СІРИК, Грицько. Під сонцем обездолених. Мемуари. В-во Орії. Київ 1992. Дар автора.

ТЕЛІГА, Олена. Найгостріше слово — Україна. Поезії. В-во Рівнської Організації Спільки Письменників України. Рівне 1992. Дар Анатолія Мізерного.

КАЛИНЕЦЬ, Ірина. Поезії. Фундація ім. Ляиси й Уляни Целевич-Стежок при Головні Управі ОЖ ОЧСУ. Нью-Йорк 1991. Дар Іванни Кононок.

ЯРОСЛАВСЬКА, Дарія. Під чужі зорі. Роман. В-во Добра Книжка. Торонто 1971. Дар Іванни Кононів.

КОЖОЛЯНКО, Г. К. Поселення та житло українців Івано-Франківщини та Буковини. Культурний Відділ Албертського Університету. Едмонтон 1992. Дар Видавництва.

УКРАЇНСЬКИЙ КООПЕРАТИВНИЙ КАЛЕНДАР. 1992. Українська Геральдика. Дар Іванни Кононів.

ЛІТОПИС САМІЙЛА ВЕЛИЧКА. Том 1. і том 2. Переклад із старо-української мови Валерія Шевчука. Видавництво Дніпро. Київ 1991. Дар Андрія Ткачука.

З УКРАЇНСЬКОЇ СТАРОВИНИ. Альбом. Текст Д. І. Яворницького, малюнки М. С. Самоніша та С. І. Васильківського. Переклад з російського Ю. О. Іванченка. Мистецтво. Київ 1991. Дар Леоніда Михальчука.

З РІДНОГО ГНІЗДА. Діаспора. 100 років еміграції українців до Канади. В-во Довіра. Київ 1992. Дар Костя Коваленка.

ВАСИЛЬ МИКОЛАЙОВИЧ ГОЛОВАЧ. Бібліографічний покажчик. Академія Наук України. Львівська Наукова Бібліотека ім. В. Стефаніка. Львів 1989. Дар Юрія Головача.

ДАШКЕВИЧ, Ярослав. Ілько Борщак. Історичне есе. Історична Бібліотека «Дзвону» ч. 4. Львів 1991.

СИТНИК, К. М. — АПАНОВИЧ, Е. М. — СТОЙКО, С. М. В. И. Вернадский, жизнь и деятельность на Украине. Наукова Думка. Київ 1988. Дар Е. Апанович.

ГРИВАЧЕВСЬКИЙ, Борис. Листи з Соловків. В-во Молодь. Київ 1992. Дар автора.

ПЕТРО МЕГИК. Монографія мистця й альбом праць. Об'єднання Мистців Українців в Америці. Філадельфія 1992. Дар Об'єднання.

ЛУЦЬКИЙ, Юрій. Листування з Євгеном Сверстюком. В-во Смолоскип. Балтимор — Торонто 1992. Дар В-ва.

ПАШКО, Алена. На вістрі свічки. В-во Смолоскип. Балтимор — Львів — Торонто 1991. Дар В-ва.

КАЛИНЕЦЬ, Ігор. Невольничча Муза. Вірші 1973-1981 років. В-во Смолоскип. Балтимор — Торонто 1991. Дар В-ва.

БОЙЧЕНКО, Валерій. Правий берег. Лірика. В-во Дніпро. Київ 1991. Дар автора.

САМІЙЛЕНКО, Микола. Сповідь. Вірші та поеми. В-во Дніпро. Київ 1992. Дар автора.

КАЩЕНКО, Андріан. Оповідання про славне Військо Запорізьке низове. В-во Січ. Дніпропетровськ 1991. Дар Миколи Шудри.

ГЕТЬМАНИ УКРАЇНИ. Історичні портрети. Збірник. В-ва «України» і «Вечірнього Києва». Київ 1991. Дар Миколи Шудри.

ПОГРІБНИЙ, Микола. Українська літературна вимова. На трьох дво-бічних пластинках. Продюсенти Л. і А. Ядерські. 1992. Дар продюцентів.

ФІЛОСОФСЬКА І СОЦІОЛОГІЧНА ДУМКА Ч. 8, 9, 10. Дар Леоніда Плюща.

МИХАЙЛО ГРУШЕВСЬКИЙ 1866-1991. Про пам'ятна медала з 125-ліття з дня народження. Дар Віктора Погребняка.

ВЕРГУН, Іван. Чужиною. Спомин інженера-скитальця. Дюнкерк 1992. Дар автора.

СИДОРЕНКО, О. І. Україномовні часописи Росії початку ХХ стол. Центральна наукова бібліотека ім. В. І. Вернадського і Канад. Інст. Українських Студій в Едмонтоні. Київ 1990. Дар О. І. Сидоренка.

ДАНИЛЮК, А. Г. Українська Хата. Наукова Думка. Київ 1991. Дар автора.

ТЕЛЕФОНИ: Підприємства, Організації, Установи. Київ 1992. Дар Костя Коваленка.

ШУМЕЛДА, Яків, Д-р. Сільське господарство України і сусідніх країн у старовинних часах. Повний манускрипт. Сан Франсіско 1990. Дар автора.

МАРЧЕНКО, Тетяна Миколаївна. Козаки-Мамаї. Накладом Національного Музею-заповідника українського гончарства в Опшному. Київ-Опшине 1991. Дар авторки.

ПОШИВАЙЛО, Олесь. Гончарство Лівобережної України ХІХ — початку ХХ століть і відображення в ньому основних духовних настанов української народної свідомості. Видавництво Молодь. Київ 1991. Дар автора.

ВЕРИГА, Василь. Втрати ОУН в часі Другої світової війни. Науково-дослідний Інститут ім. О. Ольжича. Торонто 1991. Дар Видавництва.

СТЕПОВИК, Дмитро. Скарби України. Науково-художня книжка. В-во Веселка. Київ 1991. Дар автора.

ДРАГОМАНОВ, М. П. Вибране. В-во Либідь. Київ 1991. Дар упорядника Р. Міщюка.

БОДНАРЧУК, Іван. Далекі обрії. Оповідання. Для дітей старшого віку. Торонто 1968. Дар Емілі Боднарчук.

БОДНАРЧУК, Іван. Замрячені ранки. Оповідання-новелі-нариси. В-во Слово. Едмонтон — Вінніпег — Торонто. 1978. Дар Е. Б.

БОДНАРЧУК, Іван. До рідних причалів. Репортажі з обстеження шкіл у Канаді. Комісія шкільництва при Онтарійській Раді КУК. Торонто — Вінніпег 1979. Дар Е. Б.

БОДНАРЧУК, Іван. Заобрійні перегуки. В-во Слово. Едмонтон-Торонто 1984. Дар Е. Б.

БОДНАРЧУК, Іван. У дорозі життя. Повість з життя еміграційної молоді. В-во Об'єднання працівників літератури для молоді. Торонто 1986. Дар Е. Б.

БОДНАРЧУК, Іван. Розквітлі сусір'я. Поезія. В-во Тризуб. Торонто-Вінніпег 1987. Дар Е. Б.

БОДНАРЧУК, Іван. У вікнах життя. Фундація ім. Івана Боднарчука. Торонто 1990. Дар Е. Б.

БОДНАРЧУК, Іван. Читанка 1, 2. В-во Шкільної Ради. Нью-Йорк 1988. Дар Е. Б.

БОДНАРЧУК, Іван. Читанка 3. Торонто 1986. Дар Е. Б.

ВАТРА. Читанка для V і VI клас. Торонто 1989. Дар Е. Б.

ЛОТОЦЬКИЙ, Антін. Княжа Слава, Історичні оповідання. Накладом Івана Боднарчука. Торонто 1984. Дар Е. Б.

ЧАБАНРУК, Іриней. На весело. Гуморески. В-во Слово. Торонто 1991. Дар Е. Б.

МАРКО ВОВЧОК. Маруся. Поезія. Скорочення опрацював І. Боднарчук. В-во Тризуб. Вінніпег лати. Дар Е. Б.

ТКАЧЕНКО, Анатолій. Художній світ Івана Драча. В-во Т-ва «ЗНАННЯ» України. Київ 1992. Дар Костя Коваленка.

ВАСИЛЬ МИКОЛАЙОВИЧ ГОЛОВАЧ. Бібліографічний покажчик. АН УРСР. Львівська Наукова Бібліотека ім. В. Стефаника. Львів 1989. Дар Юрія Головача.

АКСІОМИ ДЛЯ НАЩАДКІВ. Українські імена у світовій науці. Збірник нарисів. Каміньярі. Львів 1991. Дар Юрія Головача.

ЗОЛОТИЙ ГОМІН. Українська поезія світу. Випуск перший. В-во Молодь. Київ 1991. Дар Ігора Трача.

ЧУІРИНКА, Грицько. Поезії. Радянський Письменник. Київ 1991. Дар Ігора Трача.

ЗАПИСКИ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ім. Т. ШЕВЧЕНКА. Т. ССХХІІ. Праці історико-філософської секції. НТШ у Львові. Львів 1991. Дар Ігора Трача.

Виступ Тараса МАРУСИКА з Києва в «ТВ-5 Європа» 10.04.92. Відеокасетка СЕКАМ. Дар пії Лілі Огієнко.

КОРБУТ, Сидір. Симон Петлюра. Дар Анатолія Болабольшенка.

ІВАНІС, В. Симон Петлюра — Президент України. Перевидання Т-вом «Леокомп». Дрогобич 1991. Дар Анатолія Болабольшенка.

ГРЕНДЖА-ДОНСЬКИЙ, Василь. Твори. Том ХІІ. Вид. Карпатського Союзу. Відділ у Вашингтоні 1992 рік. Дар Карпатського Союзу.

МИЦИК, Ю. А. ПЛОХИЙ, С. М. СТОРОЖЕНКО, І. С. Як козаки воювали. Історичні розповіді про запорізьке козацтво. В-во Січ у Дніпропетровську і «Пам'ятки України» в Києві 1991. Дар Костя Коваленка.

СКУРАТІВСЬКИЙ, Василь. Покуть. В-во Довіра. Київ 1992. Дар К. К.

ГЕРОДОТ ІЗ ГАЛІКАРНАСУ. Скіфія. Найдавніший опис України з V століття перед Христом. В-во Довіра. Київ 1992. Дар К. К.

ЧАЙКОВСЬКИЙ, П. І. і Україна. Збірник матеріалів. В-во Музична Україна. Київ 1990. Дар К. К.

КЛЕЙНОДИ УКРАЇНИ. З історії державної і національної символіки. Комплект з 33 листівок. В-во Редакції «Філософської і соціологічної думки» і «Абрис». Київ 1991. Дар К. К.

АПАНОВИЧ, Олена. Гетьман Петро Конашевич-Сагайдачний. Чернівці 1991. Дар автора.

ФЕДЧЕНКО, П. М. Тарас Григорович Шевченко. Наукова Думка. Київ 1989. Дар Віктора Коптілова.

ШЕВЧЕНКО, Тарас. Більша книжка. Автографи поезій Шевченка. Наукова Думка. Київ 1989. Дар Віктора Коптілова.

З УКРАЇНСЬКОЮ СТАРОВИНИ. Альбом. Мистецтво. Київ 1991. Дар Леоніда Михальчука.

ІВАНИШИН, Василь. Нація, державність, націоналізм. Відродження. Дрогобич 1992. Дар автора.

ДІДЮК, Василь. Смійтеся на здоров'я. Гумор, сатира, карикатури. Видавництво Овид. Торонто 1991. Дар автора.

ЛЕОНІД ПЕРФЕЦЬКИЙ. Монографія. Виготовив і зредагував Святослав Гординський. Українська Вільна Академія Наук. Нью-Йорк — Торонто 1990. Дар Академії.

ФРАНКО, Іван. Твори. Художня Література. 1990. 3 томи. Дар Лісового Технікуму в Білокриниці коло Крем'янця (Тернопільщина).

МАРТОС, Борис. Визвольний здви́г України. НТШ. Нью-Йорк — Париж — Сідней — Торонто 1989. Дар Софії Темницької.

ФИЛИПЧАК, Іван. За вчительським хлібом. Відділ Т-ва Взаїмна Поміч Українського вчителства в Самборі. 1932. Друге видання справлене в Америці 1990 року. Дар синові автора Ірини Дибко Филипчак.

Пропам'ятна бронзова медаля з могили Тараса Шевченка в Каніві. Напис на передній стороні: Могила Т. Шевченка ХІХ ст., на відворотній стороні: Шевченківський Національний Заповідник, 1861 Канів 1991. І одна стрічка вірша: Свою Україну любіть... в оригінальному варіанті. Дар Марії Обухів з Києва.

Пропам'ятна бронзова медаля Лесі Українки. На передній стороні: різьба голови Поетеси з датами 1871-1971. На відворотній стороні цитата: Як умру, на світі запалає покинутий вогонь моїх пісень... Леся Українка. Дар Марії Обухів.

ЛУПІЙ, Олесь. Падіння давньої столиці. Історичний роман. Рад. Письменник. Київ 1991. Дар Сергія Плевако з Олександрії, Україна.

КАЩЕНКО, Адріан. Зруйноване гніздо. Дніпро. Київ 1991. Дар Сергія Плевако.

ВОРОНОВ, І. О., ПИЛЯВЕЦЬ, Ю. Г. Голод 1946-1947 рр. Т-во Знання. Київ 1991. Дар Сергія Плевако.

КІРОВОГРАДЩИНА. Фотоальбом. Мистецтво. Київ 1988. Дар Сергія Плевако.

Багато цінних книг передав Іван Стефанюк, Місто-Голова Фонду духовного Відродження ім. Митрополита Андрея Шептицького у Львові.

МИСТЕЦТВО КИЇВСЬКОЇ РУСІ. Мистецтво. Київ 1989. Дар Юрія Ткаченка, Київ.

ДМИТРО СТЕПОВИК. Українська мистецька класика. Болгаристика. Бібліографічний покажчик. Сумський клуб екслібрисистів та любителів графіки. Київ 1988.

КУНИЦЬКИЙ, Леонтій, о. Прелат. Спогади молодих літ та заслання. Торонто 1990. Дар Ярослава Куніцького.

КАЧУРОВСЬКИЙ, Ігор. Золота галузка. Антологія іберійської та іberoамериканської поезії. В-во Юлія Середяка. Буенос Айрес — Мюнхен. Дар Автора.

ПАЛАМАРЧУК, Галина. Магнітні бурі. Поезії. Радянський письменник. Київ 1991. Дар автора.

МАТВІЄНКО, Теодор. На сонячному шляху. Збірка сонетів. Торонто 1991. Дар автора.

БОРЩАК, Ілько — МАРТЕЛЬ, Рене. Іван Мазепа. Життя й пориви великого гетьмана. Видавництво СП «Свенас». Київ 1991. Дар Євгенії Крохмаль.

СМОЛІЙ, В. А. — ГУРЖІЙ, О. І. Як і коли почала формуватися українська нація. Наукова Думка. Київ 1991. Дар Євгенії Крохмаль.

ПАЛІЙ, Микола М. Весноосінь. Повісті з життя. В-во Юлія Середяка. Буенос Айрес 1991. Дар автора.

ЧИ Я В ЛУЗІ НЕ КАЛИНА БУЛА. Українські народні алегоричні пісні. Веселка. Київ 1991. Дар Наталі Ткаченко у Львові.

ЛЕПКИЙ, Богдан. Казки. Упорядкування Федора Погребенника, ілюстрації Євгена Криги. Веселка. Київ 1991. Дар Наталі Ткаченко.

ПОЗНЯК, Сергій. Облога Києва Печенігами. Історія в малюнках. В-во Україна. Київ 1991. Дар Наталі Ткаченко.

КОТИГОРОШКО. Українська народна казка. Художник Микола Бекало. 2-ге видання Веселка. Київ 1991. Дар Наталі Ткаченко.

ЦЕРКОВНИЙ КАЛЕНДАР 1991. Видання Перемисько-Новосанчівської Єпархії. Дар Владки Анатолія.

КОЛОСОК, Б. В. і МЕТЕЛЬНИЦЬКИЙ, Р. Г. Луцьк. Літературно-історичний нарис. В-во Будівельник. Київ 1990. Дар Владки Анатолія.

СПІВАЄ КВАРТЕТ БАНДУРИСТОК. Рівне 1975. Дар Євгенії Ігнатієвої.

СВЯТО ІМПЕРІЇ. День української фльоти. Упорядкував А. Б. Декоративне оформлення М. Михалевич, музичне оформлення О. Гайдай. В-во Дорога. Львів 1938. Дар полк. Юрія Сальського.

РУТКОВСЬКИЙ, М. Сергій Васильківський (1854-1917). Майстри українського мистецтва. В-во української молоді. Прага 1927. Дар полк. Юрія Сальського.

МАЗУРЕНКО, Галя. Корона золота. Поема. В-во «Діти дітям». Лондон 1972. Дар автора.

МАЗУРЕНКО, Галя. Осіння пісня. Музика Ф. Євсевський. Лондон 1963. Дар автора.

МАЗУРЕНКО, Галя. Життя мине. Пісня. Музика Ф. Євсевський. Лондон 1961. Дар автора.

БОПЛАН, де, Гійом Левассер. МЕРІМЕ, Проспер. Опис України. Українські козаки та їхні останні отамани. Богдан Хмельницький. Переклад з франц. мови та передмова Яреми Кравця. Каменярі. Львів 1990. Дар Яреми Кравця.

ЧЕПУРКО, Богдан. Українці. Воскресіння. В-во Слово. Львів 1991. Дар автора.

ЯРМУСЬ, Степан і ЯРМУСЬ, Андрій. До питання старости, хворіння і смерті. В-во Спілка Екклезія. Вінніпег 1989. Дар Консисторії УПЦ в Канаді.

ЯРМУСЬ, Степан. В країні моїх батьків. Інститут Дослідів Волині. Вінніпег 1991. Дар Консист. УПЦ в Канаді.

ЯРМУСЬ, Степан. Духовність українського народу. Інст. Дослідів Волині. Вінніпег 1983. Дар Конст. УПЦ в Канаді.

ЯРМУСЬ, Степан, прот. Вибране із статей, проповідей і доповідей. Інст. Дос. Волині. Вінніпег 1991. Дар Конст. УПЦ в Канаді.

ЯРМУСЬ, Степан, прот. Враження з відвідин православного Сходу. Вінніпег 1989. Дар Консист. УПЦ.

МУЛИК-ЛУЦИК, Юрій. Історія Української Греко-Православної Церкви в Канаді. т. IV. В-во Спілка Екклезія. Вінніпег 1989. Дар Консист. УПЦ в Канаді.

VIII Делегатська конференція Організації українських націоналістів за кордоном (ОУНз). Політична Рада ОУНз. Нью-Йорк — Мюнхен — Ноттінгам. 1991. Дар В. Томківа.

ЛУК'ЯНЕНКО, Левко. Сповідь у камері смертників. Видання журналом «Вітчизна» та газетою «Ділова Україна». Київ 1991. Дар Костя Коваленка в Києві.

ЧОРНОВІЛ, Вячеслав — ПЕНСОН, Борис: Хроніка таборових буднів. ХЕЙФЕЦЬ, Михайл: Вячеслав Чорновіл — зековський генерал. В-во «Такі справи». Київ 1991. Дар Костя Коваленка.

ДМИТРИЄВ, М. В. Православие и Реформация. Реформационные движения в восточно-славянских землях Речи Посполитой во второй половине XVI в. И-во Московского Университета. Москва 1990. Дар автора.

КНИЩ, Юрій. До питання впливу Методієвської Архиепархії на раннє київське християнство. Витяг з Богословії ч. 52 (1988). Дар автора.

В БОРОТБІ ЗА УКРАЇНСЬКУ ДЕРЖАВУ. Есеї, спогади, свідчення, літописання, документи Другої світової війни. Світова Ліга Українських Політичних В'язнів. Вінніпег 1990. Дар

Осередку Маркіяна Шашкевича у Вінніпегу.
КАЛЕНДАР ГОЛОСУ СПАСИТЕЛЯ на 1992 рік. Друкарня Голосу Спасителя. Йорктон 1992. Дар Пресового Відділу Г. Сп.
ЛЕПКИЙ, Богдан. До волі з неволі. Збірник пісень. Обл. Організація Добров. Товариства Любителів Книги. Тернопіль 1991. Дар д-ра Романа Смика.
КУПЧИНСЬКИЙ, Роман. Стрілецькі пісні. Тернопіль 1990. Дар д-ра Романа Смика.
ЛЕПКИЙ, Левко. Чуєш, брате мій... Стрілецькі пісні. Тернопіль 1990. Дар д-ра Романа Смика.
ГАЙВОРОНСЬКИЙ, Михайло. Повік не зі-в'яне. Стрілецькі пісні. Тернопіль 1990. Дар д-ра Романа Смика.
СЕРДИТИЙ, О. Радіація чи «радіофобія»? Союзреклама. Львів 1991. Дар автора.
КЕ, де, **СЕНТ-ЕМУР**, де, граф. Анна Русинка, королева Франції і графиня Валюа. З французького переклав Іван Франко. НТШ. Львів 1909. Передрук заходами «Обереги». Київ 1991. Дар Наталі Охмакевич.
ЧУБИНСЬКИЙ, Павло. Ще не вмерла Україна. Композитор Михайло Вербицький. «Обе-

реги». Київ 1991. Дар Наталі Охмакевич.
ГРУШЕВСЬКИЙ, Михайло. Про старі часи в Україні. Коротка історія України. «Обереги». Київ 1991. Дар Наталі Охмакевич.
БОЙКО, Максим. Персональна Бібліографія 1947-1992. Осередок Бібліографії Волині. Блунтінгтон 1992. Дар автора.
ШЕВЧЕНКО, Тарас. Брешеш, людоморе. Нецензурований Т. Шевченко. Зб. поетичних творів, переслідуваних радянською цензурою В-во журналу «Пам'ятки України». Київ 1990. Дар Івана Яснія.
УКРАЇНСЬКЕ ВІДРОДЖЕННЯ І НАЦІОНАЛЬНА ЦЕРКВА. В-во журналу «Пам'ятки України». Київ 1990. Дар Івана Яснія.
СИДОРЕНКО, О. І. Нездійснені видання. Анотований показник нереалізованих проєктів україномовних періодичних видань кінця ХІХ-початку ХХ ст. В-во Академії Наук України. Київ 1989. Дар автора.
УКРАЇНОМОВНА ПРЕСА РОСІЇ 1905-1907 рр. Анотований показник періодичних видань. Академія Наук УРСР. Київ 1987. Укладач О. І. Сидоренко. Дар укладача.

TREMBICKY, Walter. International Status of the Ukrainian Democratic Republic (1917-1920). Ukrainian Congress Committee of America. Baltimore 1991. Gift of Mr W.T.
 Association des Anciens Elèves des Langues Orientales. Bilan de l'activité des Ukrainisants de 1985 à 1991. Don de Mr Philippe Naumiak.
POLISH AFFAIRS N° 127 (Final) 1991. Gift of Mr Zygmunt Szkopiak, Minister for Foreign Affairs in the last Polish Government in Exile.
WLADZE RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ NA UCHODZTWIE. Londyn 1990. Darunek Komisji Likwidacyjnej Rządu Rzeczypospolitej Polskiej na Uchodztwie.
POLISH GOVERNMENT IN EXILE. London 1989. Darunek Komisji.
III SWIATOWY ZJAZD WOLNYCH POLAKOW W LONDYNIE. 14-18 wrzesnia 1989. Darunek Komisji.
MARCINKIEWICZ, Jan. Pollution in the Heart of Europe. Polish Society of Arts and Science Abroad. London 1987. Darunek Komisji.
MEMORANDUM ON THE FATE OF POLES IN THE SOVIET UNION. Polish Government in Exile. London 1989. Darunek Komisji.
OSWIATA, KSIAZKA I PRASA NA OBCYZNIE. Prace Kongresu Kultury Polskiej. London 1985. Darunek Komisji.
ORTHODOXIA 1990-1991. Ostkirchliches Institut Regensburg. Gebe fon Erzbischof Anatolij.
PRZEGLAD WSCHODNI. Historia i wspolczesnosc polakow na wschodzie. Wwo Gebethner i Ska. Warszawa 1991. Dar Wydawnictwa.
KNYSH, George. Rus and Ukraine in Medieval Times. Winnipeg 1991. Gift of the Author.

HRYNIUК, Stella. Peasants with Promise. Ukrainians in Southeastern Galicia 1880-1900. Canadian Institute of Ukrainian Studies. Edmonton 1991. Gift of the Institute.
HOSKING, Geoffrey A. Church, Nation and State in Russia and Ukraine. Can. Inst. of Ukrainian Studies. Edmonton 1990. Gift of the Institute.
MARTYNOWYCH, Orest. Ukrainians in Canada. The formative Years 1891-1924. C.I.U.S. Gift of the Institute.
KORDAN, Bohdan S. and **MELNYCKY**, Peter. In the Shadow of the Rockies. Diary of the Castle Mountain Internment Camp 1915-1917. Canad. Inst. of Ukrain. Studies. Edmonton 1991. Gift of the Institute.
IWANICKI, Mieczyslaw. Ukraincy, Bialorusini, Litwini i Niemcy w Polsce w latach 1918-1990. Monografie nr 20. Wyzsza Szkola Rolniczo-Pedagogiczna w Siedlcach. Siedlce 1991. Dar autora.
BULLETIN DE L'ASSOCIATION DES ANCIENS ELEVES DE L'INALCO. Paris 1992. Don de M. Bernard Le Calloc'h.
BODNARCHUK, Ivan. The Generations will get together. Novel. Ukrainian Canadian Writers' Association "Slovo". Edmonton-Winnipeg-Toronto 1986. Gift of Mrs Emilie Bodnarchuk.
LLYMASZ, Robert B. Swieto : Celebrating Ukrainian-Canadian Ritual in East Central Alberta through the Generations. Alberta Culture & Multiculturalism Historical Resources Division. Alberta 1992. Gift of the Division.
PLIOUCHTCH, Léonide. Réponse à Alexandre Soljenitsyne. Edition de l'aube. 1991. Don de l'auteur.
VERHUN, Ivan. Les deux villes de BELZ. 1992. Don de l'auteur.

